

Perheet yhdessä pihalle! - Varhaiskasvatuksen perheohjaus tukemassa huoltajien osallisuutta ja vertaisuutta

Annemari Parta

Anu Suni

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Perheet yhdessä pihalle! - Varhaiskasvatuksen perheohjaus tukemassa huoltajien osallisuutta ja vertaisuutta

Annemari Parta, Anu Suni
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu 2021

Annemari Parta, Anu Suni

Perheet yhdessä pihalle! - Varhaiskasvatuksen perheohjaus tukemassa huoltajien osallisuutta ja vertaisuutta

Vuosi

2021

Sivumäärä

55

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tukea huoltajien osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksia Lopen kunnan Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hankkeessa. Kehittämistyö toteutettiin keväällä 2021 varhaiskasvatusyksikkö Satakielen pihalla kolmena vertaisryhmämuotoisena koontumisena. Ryhmään osallistui neljä perhettä, joiden lapset olivat kaikista eri varhaiskasvatusryhmistä. Toiminta perustui vapaaehtoisuuteen ja oli maksutonta. Kehittämistyö toimi pilottikokeiluna hankkeen mahdollisille tuleville ryhmille.

Opinnäytetyön teoria pohjautuu Bronfenbrennerin ekologiseen systeemiteoriaan. Sen mukaan lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat olennaisesti hänen kasvuympäristönsä, sen osapuolet sekä osapuolten väliset suhteet. Opinnäytetyön lähtökohdat perustuvat varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen varaan, keskittyen erityisesti huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja vanhemmuuden tukemiseen. Periaatteena opinnäytetyötä ohjasi lapsilähtöisyys ja lapsen hyvinvointiin vaikuttaminen perheen hyvinvoinnin tukemisen kautta. Lisäksi huomioitiin uusin tutkimustieto yhteisöllisestä vanhemmuuden tukemisesta ja pyrkimys oli tukea sen onnistumista.

Vertaisryhmätoiminnassa käytettiin luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksia kartoitettiin kyselyiden avulla ja toiminnan kehittämismenetelmänä käytettiin syklistä spiraalisen kehittämisen mallia, jolloin asiakkaiden ääni saatiin jo prosessin aikana kuuluviin. Asiakkaat kokivatkin, että heille oli osoitettu mahdollisuus vaikuttaa vertaisryhmätoiminnan sisältöön. Toimintaa pyrittiin muokkaamaan kehittämis ehdotusten mukaan.

Vertaisryhmätoiminta koettiin myönteisenä ohjaajien ja asiakkaiden näkökulmasta. Tavoitteita saavutettiin pääosin ja vertaisryhmätoiminta arvioitiin onnistuneeksi. Vertaisryhmän todettiin vastanneen perheiden tarpeisiin kohdata muita perheitä, mutta tapaamiskertoja toivottiin enemmän. Yhteistyökumppanin arvion mukaan pilottimuotoisen toiminnan kaltaista ryhmätoimintaa voidaan järjestää tulevaisuudessa Lopen kunnan muissa varhaiskasvatusyksiköissä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, perheohjaus, vanhemmuuden tukeminen, vertaistuki, osallisuus

Annemari Parta & Anu Suni

Perheet yhdessä pihalle! - Supporting the experiences of guardians' participation and peer engagement via a family guidance project in early childhood education

Year

2021

Pages

55

The purpose of this thesis was to support the guardians' participation and peer experiences as a part of a family guidance project in early childhood education in the municipality of Loppi. The thesis was executed during spring of 2021 at the yard of kindergarten Satakieli. The peer group gathered three times. The group brought together four families with children from all separate early childhood education groups. All activity was based on voluntary participation and it was free of charge for everyone. The thesis acted as a pilot experiment for possible groups in the future.

The theory framework of the thesis is based on the ecological system theory of Bronfenbrenner. The theory indicates that a child's development is affected by multiple factors of broad surrounding environment and all of its parties. In addition the fundamentals of the thesis were strongly based on documents of early childhood education especially focusing on co-operation with the guardians and supporting parenting. The principle leading this thesis was to affect a child's needs and well-being through the well-being of the whole family. The thesis considered the latest research in communal parenting support.

Creative and functional methods were used in the peer group activities and experiences of participation and peer engagement were examined via inquiry. The development method of the activity was a cyclic spiral model. Opinions of the participants were heard throughout the process and consequently they had a possibility to impact on the content of the group's activities. Some families used this opportunity and the activity was modified along these suggestions.

The peer group activity was experienced positively by group leaders and as well as the families. The objectives set were mostly achieved, and the peer group activity can be considered a success. The peer group met the families' needs to meet other families. According to the co-operation partner this pilot could be implemented for other kindergartens in Loppi in the future.

Keywords: early childhood education, family guidance, parenting support, peer support, participation

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Työelämäkumppanin esittely ja yhteistyön kuvaus.....	8
3	Kehittämistyön ja -prosessin lähtökohdat, tavoitteet ja tarkoitus.....	9
3.1	Lähtökohdat opinnäytetyölle	9
3.2	Kehittämistyön tavoitteet ja tarkoitus.....	10
3.3	Kehittämistoiminnan prosessin kuvaus	11
3.4	Koronapandemian aiheuttamat muutokset opinnäytetyön prosessissa	13
4	Kehittämistyön taustalla olevat teoriat ja keskeiset käsitteet	13
4.1	Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria perheohjauksen lähtökohtana.....	14
4.2	Varhaiskasvatus perheohjauksen viitekehyksenä	16
4.3	Perheohjaus siltana perhetyön ja varhaiskasvatuksen välillä.....	17
4.4	Vanhemmuuden tukeminen perheohjauksen tehtävänä	19
4.5	Vertaistuki vanhemmuuden tukijana	20
4.6	Osallisuuden tukeminen perheohjauksen tehtävänä	21
5	Perheet yhdessä pihalle! - Kehittämistyön suunnittelun ja toteutuksen kuvaus	22
5.1	Suunnitteluvaihe	23
5.2	Markkinointi, viestintäsuunnitelma ja viestinnän käytännön toteutus	23
5.3	Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän 1. kokoontuminen: Lapsuuden leikit	25
5.4	Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän 2. kokoontuminen: Yhteisöllinen, taiteellinen ja luova toiminta	27
5.5	Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän 3. kokoontuminen: Luontotehtävät	29
6	Kyselyt ja tulosten analysointi	31
6.1	Osallisuutta tukevat kehittämiskyselyt	33
6.2	Loppukysely	34
7	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	36
8	Kehittämistyön arviointi.....	38
8.1	Yhteistyökumppanin palaute	38
8.2	Oma arviointimme tavoitteiden saavuttamisesta.....	39
9	Pohdinta ja johtopäätökset	41
	Lähteet.....	44
	Kuviot	47
	Kuvat	47
	Liitteet	48

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö oli osa Lopen kunnan Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hanketta. Lähtökohdiana opinnäytetyössä oli huomioida perheen hyvinvointi lapsen yksilöllisen hyvinvoinnin vahvana taustavaikuttajana. Opinnäytetyö oli muodoltaan toiminnallinen ja se toteutettiin vertaisryhmän kokoontumisina maaliskuussa 2021. Kehittämistyön tavoite oli tukea huoltajien osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksia. Tarkoituksena oli lisäksi selvittää huoltajien toiveita ja tarpeita vertaisryhmätoiminnan suhteen ja pilotoida yhteistyökumppanille sellainen perheohjauksen keinoin toteutettava malli, jota voidaan hyödyntää myös muissa perheohjaustyön konteksteissa.

Suomalainen varhaiskasvatus on laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jota toteutetaan pedagogiikkaa painottaen. Sitä toteutetaan tasa-arvoisesti ja subjektiivisesti kaikille suomalaisille lapsille. Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuen luodaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka jäsentyvät aina lopulta päiväkotijärjestelmän ryhmäkohtaisiksi. Lapsiryhmien varhaiskasvatussuunnitelmien sisältöön vaikuttavat olennaisesti lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat; jokaisen lapsen tarpeet, vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Viimeisin uudistettu valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön syyskuussa 2017. Se tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia yksilönä. Lapsi pyritään näkemään oman perheensä jäsenenä ja varhaiskasvatustoiminnassa on olennaista myös huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Varhaiskasvatuksen perheohjaus ja tämä opinnäytetyönä toteutettu kehittämistyö pyrkii vahvistamaan varhaiskasvatuksen yhteyttä koko perheeseen.

Perheohjaus on rantautunut viime vuosina yhä enemmän varhaiskasvatuksen kentälle ja sen tarkoitus on yleisesti vahvistaa perhepalveluiden roolia osana peruspalveluita. Varhaiskasvatuksen perheohjaus pyrkii olemaan kynnyksetön palvelu, jonka tarkoituksena on tarjota tukea perheille ennaltaehkäisevällä periaatteella. Perheohjaajat työskentelevät osana varhaiskasvatusta sekä toimivat linkkinä vanhempien ja henkilökunnan välisessä yhteistyössä. Lähtökohta on, että perheohjauksen toteutustavat muodostuisivat kunnissa kuntalaisten tarpeita vastaaviksi. (Varhaiskasvatuksen perheohjaajat 2020.)

Perheet yhdessä pihalla -vertaisryhmä toteutettiin Lopen kunnassa ja ryhmä muodostettiin varhaiskasvatustyöryhmä Satakielen asiakasperheistä. Toteutusvaiheessa ryhmään osallistui neljä ilmoittautunutta asiakasperhettä. Ryhmäytymisen, osallisuuden ja yhteisöllisen vanhemmuuden tukemisessa käytettiin luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Lisäksi toiminnan sisältöä kehitettiin koko ryhmäprosessin ajan asiakaspalautteen perusteella. Ryhmätapaamisia oli tässä pilottimallissa kolme kertaa ja jokainen toimintakerta tapahtui ulkona päiväkodin aidatulla pihalla

sekä päiväkodin luontopaikalla. Hyödynsimme myös sosiaalisen median viestintämahdollisuuksia vertaisten kommunikointivälineenä, tiedottamisessa sekä tulosten keräämisessä.

Toimimme aktiivisessa yhteistyössä yhteistyökumppanimme edustajan, varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokon kanssa. Lisäksi läpi opinnäytetyön prosessin tehtiin tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatusyksikkö Satakielen henkilöstön ja johtaja Susanna Grönbergin, perheohjaaja Milla Veckin sekä päiväkodin vanhempaintoimikunnan kanssa. Pyrkimyksenä oli moniammatilliset havainnot huomioiden kehittää varhaiskasvatuksen perheohjausta perheiden tarpeiden mukaiseksi toiminnaksi.

2 Työelämäkumppanin esittely ja yhteistyön kuvaus

Loppi on Kanta-Hämäläinen kunta, jossa asuu noin 8000 asukasta. Kunnassa on kolme kyläkeskusta, joissa kaikissa on oma varhaiskasvatusyksikkö. Työelämäkumppanimme toimi tässä opinnäytetyössä Lopen varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokko sekä kirkonkylän alueen varhaiskasvatusyksikkö Päiväkoti Satakieli, jossa oli yhteistyömme aikana asiakkaina noin 70 lasta perheineen. Lopen kunta on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtionavustusta varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin muutoksen, inklusion, oppimisen ja hyvinvoinnin, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden, vuorovaikutuksen ja lähipalveluperiaatteen vahvistamiseen sekä lapsen varhaiskasvatuksen varhaiseen tukeen. Avustuksella tuetaan pysyvien toimintamallien, rakenteiden ja käytänteiden kehittämistä palkkaamalla varhaiskasvatuksen perheohjaajia kuntaan. Tavoitteena on jalkauttaa varhaiskasvatukseen perheohjaajia, jotka tulevat perheille tuetuksi varhaiskasvatuksen arjessa. (Varhaiskasvatuksen perheohjaajat 2020.)

Perheohjaajien työpanoksella pystytään tarjoamaan matalan kynnyksen palveluita perheille peruspalvelujen yhteydessä. Lopella tämä tarkoittaa perheohjaajien työskentelyä osana varhaiskasvatusta ja sitä kautta avun tarjoamista perheille mahdollisimman varhain ja oikea-aikaisesti ilman jonotusta palvelun piiriin. Perheohjaajat toimivat verkostotyön ja palvelujärjestelmän asiantuntijoina sekä linkkinä varhaiskasvatuksen ja perheen välillä. Tavoitteena on rakentaa ja kehittää kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä haastavissa tilanteissa hankkeen mahdollistamien lisäresurssien myötä. (Varhaiskasvatuksen perheohjaajat 2020.) Perheohjaajien työ koostuu konkreettisesti pääosin varhaiskasvatuksessa tehtävästä pienryhmätoiminnasta, vanhempien ja henkilökunnan välisestä moninaisesta yhteistyöstä, sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen yhteistyön vahvistamisesta sekä perheiden kotona tehtävästä työstä, joka tosin pandemiarajoitusten aikana toteutuu joko puhelinohjauksella tai ulkotapaamisina. (Veck 2020.)

Opinnäytetyömme toimi yhteistyössä Lopen kunnan varhaiskasvatuksen kanssa, perheohjauksen hankkeessa. Tämän opinnäytetyön toinen tekijä, Anu Suni, työskenteli kyseisessä hankkeessa osa-aikaisena perheohjaajana koko opinnäytetyön prosessin ajan. Koemme, että tämä on ollut

hyödyllistä opinnäytetyön tarkoituksenmukaisen toteutumisen kannalta. Suni on työskentelynsä myötä päässyt aktiiviseen ja konkreettiseen vuorovaikutukseen sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön että asiakasperheiden kanssa ja näin luonut luottamukseen perustuvia ammatillisia suhteita. Tämä muun muassa sisältyy vahvasti sosionomin ydinosaamiseen (Arene 2017, 10) ja siten katsomme tämän yhteyden tukeneen vahvasti opinnäytetyötämme kokonaisuutena.

Huoltajien osallisuuden tukeminen saattaa olla haastavaa varhaiskasvatuksessa ja nyt koronapandemian aiheuttamissa poikkeuksellisissa olosuhteissa tämä vielä korostuu. Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja huoltajien välillä perustuu tällä hetkellä hyvin nopeisiin kohtaamisiin päiväkodin pihalla. Vasu -keskustelut pidetään pääosin sähköisesti eikä perheille yhteisiä varhaiskasvatuksen tapahtumia järjestetä. Nämä seikat ovat henkilökunnan ja perheohjaajien mukaan vaikuttaneet huoltajien kokemuksiin omasta vaikuttamisesta sekä osallisuudesta. (Grönberg 2020; Päiväkotikielen henkilöstö 2020; Veck 2020.) Tämän ajatuksen pohjalta ja yhteistyökumppanin toiveesta lähdimme kehittämään vertaisryhmätoimintaa, joka pyrki tukemaan vanhempien kokemuksia osallisuudesta ja vertaisuudesta.

Olimme opinnäytetyömme myötä luomassa pilottimallista toimintaa varhaiskasvatuksen asiakasperheiden hyväksi. Mikäli toimintamalli onnistuisi ja vastaisi asiakasperheiden tarpeisiin, yhteistyökumppanin tarkoituksena olisi toteuttaa ryhmiä kunnan muissakin varhaiskasvatustyöyksiköissä osana Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hanketta (Kokko 2020). Ohjaamamme vertaisryhmä muodostui Lopen kunnassa toimivan päiväkotikielen neljästä ilmoittautuneesta asiakasperheestä. Ryhmä kokoontui kolmena peräkkäisenä keskiviikkona maaliskuussa 2021 ja lisäksi viestintää tapahtui ryhmän yksityisessä ja suljetussa Facebook -ryhmässä. Ryhmän jäsenet kutsuttiin mukaan luomaan ryhmän toiminnan sisältöä.

3 Kehittämistyön ja -prosessin lähtökohdat, tavoitteet ja tarkoitus

3.1 Lähtökohdat opinnäytetyölle

Opinnäytetyömme prosessi alkoi jo sosionomiopintojen alkumetreillä, kun yhteisissä alaan liittyvissä keskusteluissamme nousi jatkuvasti pintaan pohdinta siitä, että vanhemmuuden tukea pitäisi varhaiskasvatuksessa mielestämme kehittää. Meillä molemmilla tämän opinnäytetyön tekijöillä on yli kymmenen vuoden työkokemus varhaiskasvatuksessa ja yhteinen näkemyksemme on, että perheen roolia lapsen hyvinvoinnin vaikuttajana tulisi korostaa aiempaa enemmän. Niinpä lähdimme näissä teemoissa toteuttamaan yhteistä opinnäytetyötä.

Varhaiskasvatuksen lisäksi perhetyön osaamisen kehittäminen sisältyy myös meidän molempien ammatillisiin tavoitteisiin. Niinpä pyrimme linkittämään opinnäytetyömme näiden kahden aiheen välille. Löysimme sopivan yhteistyökumppanin Lopen kunnan varhaiskasvatuksen

perheohjaus -hankkeesta, jonka toiminnan sisällä pääsimme konkreettisesti toteuttamaan itsellemme tärkeää aihetta.

Lähdimme tekemään tätä opinnäytetyötä toiminnallisena, sillä halusimme miettiä, miten varhaiskasvatuksessa vanhemmuuden tukemista voisi kehittää mahdollisimman käytännölliseksi. Lisäksi pääsimme kehittämään toimintaa työelämän aidoista lähtökohdista käsin. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli huoltajien vertaisuuden ja osallisuuden konkreettinen tukeminen.

3.2 Kehittämistyön tavoitteet ja tarkoitus

Uusi vasu ja laki edellyttävät osallisuuden tukemista myös huoltajien kohdalla. Varhaiskasvatussuunnitelman (Opetushallitus 2018, 34) mukaan yhteistyössä huoltajien kanssa tulisi huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä mahdollistaa huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön suunnittelussa sekä kehittämisessä. Lisäksi varhaiskasvatustyöstä kumpuavien yhteisten kokemusten ja näkemysten perusteella mielestämme huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä pitäisi kehittää ja myös vanhempien osallisuutta tukea aiempaa enemmän varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa antamaan mahdollisuuden vanhemmille tai huoltajille osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2018) todetaan että lapsen kehityksen ja oppimisen tukea tulee tarjota inklusiivisesti. Yhteistyökumppanimme on Lopen kunnan Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hanke, mikä on hyvä esimerkki inklusion ulottamisesta myös huoltajiin ja perheisiin. Näihin ajatuksiin pohjautuen löysimme sopivan yhteistyökumppanin, jonka kanssa yhteistyössä aloimme työstämään opinnäytetyötä tavoitteenamme tukea ja lisätä huoltajien osallisuuden kokemusta varhaiskasvatuksessa perheohjauksen kautta.

Siivonen ja Väliaho (2021, 63) käsittelevät ennaltaehkäisevän työn merkitystä asiakasnäkökulmasta; ennaltaehkäisevää tukea voi saada sekä ammattilaisilta että vertaisilta. Siivonen ja Väliaho pohtivat käsitteiden yhteistyö ja yhteinen työ eroa. Heidän mukaansa yhteisessä työssä korostuu asiakkaan osallisuus, tarpeet ja lähtökohdat, kun taas yhteistyötä tehdään kirjoittajien mukaan ammattilaisten kesken (Siivonen & Väliaho, 2021, 63). Ammattilaisten vetämässä vertaisryhmässä on mahdollisuus toteuttaa juuri tätä yhteistä työtä, niin että asiakasnäkökulmat, yhteisöllisyys ja vertaistuki tulevat huomioituksi.

Opinnäytetyömme prosessin alusta saakka oli selvää, että suunnitelmat eläisivät ja ne tulisivat muuttumaan, kuten toiminnallisen opinnäytetyön luonteeseen kuuluu. Meillä oli koko prosessin ajan avoin ja toimiva yhteistyö Lopen kunnan varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokon kanssa. Saimme häneltä tukea, selkeitä neuvoja ja ohjeita muun muassa koronapandemiatilanteiden muuttuessa. Teimme aktiivista yhteistyötä myös toisen perheohjaajan, Milla Veckin kanssa. Haastattelimme suunnitteluvaiheessa lisäksi Päiväkoti Satakielen johtajaa, henkilökuntaa sekä

vanhempaintoimikunnan edustajaa. Varhaiskasvatuksen työntekijät olivat merkityksellisessä asemassa myös ryhmätoiminnan markkinointivaiheessa. Haimme ja saimme myös laadukasta ohjausta opinnäytetyötä ohjaavilta opettajilta.

Osallisuuden hengessä loimme ennen ryhmäkokoontumisia ainoastaan raamit toiminnalle, sillä halusimme tukea huoltajia luomaan itse toiminnalle sisällön ja sitä kautta merkityksen. Suunnitteluvaiheessa huomioimme varhaiskasvatuspäällikön, perheohjaajien, varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä vanhempaintoimikunnan näkökulmat aiheesta.

3.3 Kehittämistoiminnan prosessin kuvaus

Kehittämisen prosessiin sisältyy Toikon ja Rantasen (2009, 57) mukaan viisi tehtävää. Kehittämisen edellytyksenä on perustelut, miksi jotakin kehitetään? Toiminnan kannalta on eduksi määritellä tavoite mahdollisimman konkreettisesti. Omassa opinnäytetyössämme toivoimme vastaavamme esille tullessiin perheiden kokemuksiin yksinäisyydestä ja erillään olosta (Kokko 2020), niin että he saivat mahdollisuuden kohdata vertaisia ja kokea osallisuutta sekä tilaisuuden tutustua varhaiskasvatuksen perheohjaajiin osana varhaiskasvatuksen toimintaa.

Kehittämistoiminnan organisoinnilla tarkoitetaan Toikon ja Rantasen (2009, 58) mukaan käytännön toteutuksen suunnittelua ja valmistelua tavoitteiden mukaisesti. Organisoinnin yhteydessä määritellään toiminnan taloudelliset resurssit ja toimijat sekä tarpeen mukaan myös ohjausryhmä. Opinnäytetyön suunnittelussa keskustelimme yhteistyökumppanin kanssa yhdessä resursseista tiedostaen käytettävissä olevat toimijat, eli itsemme lisäksi toisen hankkeessa työskentelevän perheohjaajan. Taloudellisista resursseista keskustelimme yhteistyökumppanin lisäksi vanhempaintoimikunnan kanssa, jolta saimme rahallista avustusta ryhmätapaamisten tarjoiluun. Ohjausryhmän ominaisuudesta opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa vastasi varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokko. Kokon kanssa tehty yhteistyö oli selkeää. Häneltä saadut toiveet, neuvot ja ohjeet olivat aina perusteltuja, mikä antoi itsellemme selkeät raamit toiminnan toteuttamiselle.

Kehittämistoiminnan toteutus koostuu ideoinnista, priorisoinnista, kokeiluista ja mallintamisesta (Kuvio 1). Toteutuksen yhteydessä on tärkeää pitää mielessä tavoitteen saavuttaminen sekä resurssit. Kaikkea mahdollista ei pysty toteuttamaan. Ideoinnin ja priorisoinnin jälkeen aloitetaan kokeilutoiminta, minkä ohella on hyvä koko ajan pohtia ja analysoida toimintaa. (Toikko & Rantanen 2009, 59-60.) Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden toteutusvaihe siirtyi syksystä 2020 koronan ja Suomen pimeän talven myötä ensin helmikuulle 2021 ja vielä sen jälkeen yhteistyökumppanin toiveesta maaliskuulle 2021. Koko prosessin ajan kävimme avointa keskustelua ja mietimme yhdessä erilaisia vaihtoehtoja toiminnan toteuttamiselle. Otimme huomioon mahdolliset koronapandemiaan liittyvät rajoitukset lopullisena ajankohtana ja pohdimme yhteistyökumppanin kanssa tapahtuman vaihtoehtoisia toteutustapoja

koronarajoitusten kiristyessä maaliskuussa. Myös ohjaavien opettajien neuvot vaihtoehtoisista toteutustavoista olivat rohkaisevia ja arvokkaita.

Kuvio 1: Kehittämistoiminnan prosessin kuvaus

Arviointi on tärkeä osa kehittämisprosessia, jonka tarkoituksena on analysoida ja suunnata prosessia tavoitteiden mukaiseksi. Arvioinnin avulla pyritään tuottamaan tietoa kehitettävästä asiasta hyödyntäen sitä prosessin aikana. (Toikko & Rantanen 2009, 61.) Opinnäytetyössämme käytimme spiraalista kehittämismallia (Toikko & Rantanen 2009, 66-67), joka etenee sykleinä (kuvio 3). Spiraalimalli mahdollistaa hyvin toiminnan kehittämisen prosessinomaisesti toiminnan aikana. Pidimme kolme erillistä toiminnallista iltaa. Jokaisen illan jälkeen analysoimme ja arvioimme illan kulun sekä pyysimme palautetta osallistujilta suljetussa Facebook -ryhmässä. Toteutimme kyselyt Google Forms -kyselylomakkeella, jonka linkin jaoimme Facebook -ryhmään. Näin mahdollistimme palautteen antamisen anonyymisti.

Tulosten juurruttaminen on Toikon ja Rantasen (2009, 62) mukaan osa kehittämisprosessia. Palvelun tai tuotteen selkeä tuotteistaminen mahdollistaa uusien käytäntöjen levittämistä ja tavoitteen saavuttamista laajemmalle. Tulosten levittämiseen voi pyrkiä myös koulutuksen kautta. Lopella toimii kaksi muuta varhaiskasvatusyksikköä, jossa opinnäytetyömme kaltaisen ryhmätoiminnan järjestäminen on mahdollista, mikäli toiminnan arviointi ja resurssit puhuvat sen puolesta. Yhteistyökumppanin arvioitavaksi jäi tämän prosessin jälkeen, toteuttaako se samanlaisen ryhmän kunnan muissa varhaiskasvatusyksiköissä vielä osana meneillään olevaa varhaiskasvatuksen perheohjauksen hanketta. Tätä asiaa käsitellään tarkemmin luvun 8.1 arvioinnissa.

3.4 Koronapandemian aiheuttamat muutokset opinnäytetyön prosessissa

Koronaviruspandemian aiheuttamien poikkeusolojen sanelemana myös opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden suunnittelu ja toteuttaminen vaati erityistä huomiota. Pohdimme tilannetta useaan kertaan yhdessä Kokon (2020) kanssa. Varhaisessa vaiheessa päätimme toteuttaa toiminnallisen osuuden ulkona, jotta koronaviruspandemiaan liittyvien rajoitusten noudattaminen olisi mahdollisimman helppoa.

Prosessin aikana muokkasimme tapahtuman kohderyhmää ja osallistujamäärää tapahtuman toteuttamisen mahdollistamiseksi. Tapahtuma oli tarkoitus alun perin järjestää jokaiselle päiväkodin neljälle ryhmälle omanaan, jolloin kaikilla olisi ollut yksi vertaiskokoontuminen ja verkostoitumisen mahdollisuus lapsen oman ryhmän perheiden kesken. Tästä ajatuksesta jouduttiin luopumaan pandemiatilanteen vuoksi.

Tilalle luotiin yhdessä varhaiskasvatuspäällikkö Kokon kanssa uusi malli, jossa osallistujille asetettiin enimmäismääräksi kuusi perhettä ja ryhmän jäsenet pidettiin joka kerta samana. Kutsun tapahtumaan saivat kaikki päiväkodin Satakielen asiakasperheet. Neljä perhettä ilmoittautui, joten meidän ei tarvinnut rajata ryhmästä ketään pois, vaan kaikki halukkaat pääsivät mukaan. Näin muodostimme vertaisryhmämuotoisen kokonaisuuden. Kokon toive oli koko prosessin ajan nimenomaan saada ryhmä järjestettyä niin, että aidot ja konkreettiset kohtaamiset toteutuvat (Kokko 2020).

4 Kehittämistyön taustalla olevat teoriat ja keskeiset käsitteet

Opinnäytetyömme keskeiseksi taustateoriaksi valitsimme aiheeseen olennaisesti liittyvän Urie Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian. Teoreettinen viitekehys opinnäytetyömme aiheen ympärillä muodostui lisäksi keskeisten teemojen ja aiheanojen perusteella. Pohjasimme opinnäytetyömme lähtökohdat vahvasti varhaiskasvatusta ohjaavien keskeisten asiakirjojen varaan, sillä suoritamme opintojen yhteydessä pätevyyttä varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin. Keskityimme pääasiassa huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja vanhemmuuden tukemiseen, mutta periaatteena opinnäytetyötämme ohjasi lapsilähtöisyys ja lapsen hyvinvointiin vaikuttaminen perheen hyvinvoinnin tukemisen kautta.

Yhteistyökumppanimme, Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hankkeen esittely edellyttää käsitteiden perhetyö ja perheohjaus avaamista sekä nimenomaan sen jäsentelemistä, mitä voi varhaiskasvatuksen perheohjaus esimerkiksi olla. Varhaiskasvatuksen perheohjaus on viime vuosina valtakunnallisesti yleistynyt varhaiskasvatuksen kentällä tarjottava kynnyksetön tukipalvelu arjen haasteisiin. Kunnat usein räätälöivät perheohjauksen tarkemmin omien kuntalaisten tarpeiden mukaiseksi. Tämä opinnäytetyö keskittyy Lopen kunnan varhaiskasvatuksen perheohjauksen suunnitelmaan. Opinnäytetyömme tehtävä hankkeessa oli tukea Lopen kunnan

varhaiskasvatuksen asiakasperheiden huoltajien osallisuutta ja vertaisuutta, joten vertaistuen ja osallisuuden tarkempi määrittely on myös merkityksellistä. Opinnäytetyössämme suunnittelutyö ja tavoitteiden asettaminen nojautui uusimpaan tutkimukseen esimerkiksi vertaistuen osalta.

4.1 Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria perheohjauksen lähtökohtana

Amerikkalainen psykologi ja kehityspsykologian asiantuntija Urie Bronfenbrenner kehitti lapsen kehitykseen vaikuttavan ekologisen systeemiteorian, joka käsittelee ihmisen kehittymistä yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen jäsenyyteen. Bronfenbrennerin mukaan lapsen biologisen kehityksen lisäksi kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa olennaisesti hänen kasvuympäristönsä, sen osapuolet sekä osapuolten väliset suhteet (Bronfenbrenner 1979, 6).

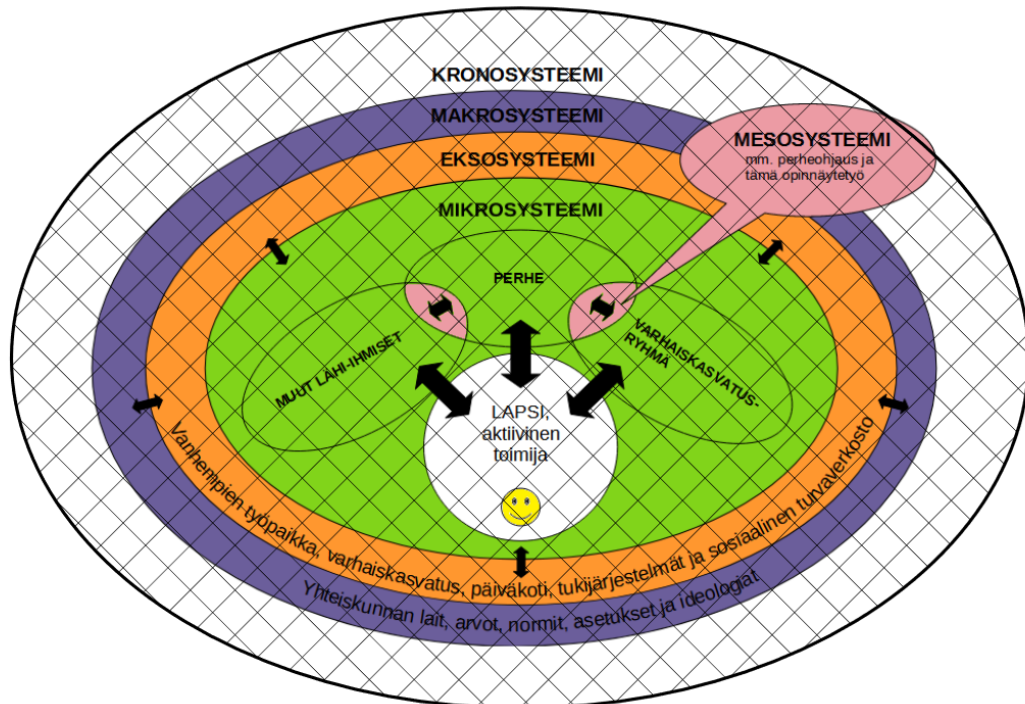
Bronfenbrenner (1979, 7-8) määrittelee teoriassaan neljä sisäkkäistä systeemiä, jotka ovat mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemit. Kasvatustieteen professori Ulla Härkönen (2008, 27-32) tuo esille yksilöön vaikuttavia tekijöitä, mitkä perustuvat Bronfenbrennerin ekologiseen systeemiteoriaan. Lapsen kehitykseen lähimmin vaikuttavan eli mikrosysteemin muodostavat perhe, varhaiskasvatusryhmä, pihan kaverit, koululuokka, harrastuskaverit sekä lähisukulaiset. Seuraavalla tasolla, mesosysteemissä, kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ovat mikrosysteemissä olevien ympäristöjen väliset yhteydet. Esimerkiksi se, miten yhteys kodin ja varhaiskasvatuksen välillä toimii, on merkityksellistä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Kolmas taso, eksosysteemi, käsittää muun muassa sosiaalitoimen ja koululaitoksen, joiden merkitys lapsen kehityksessä kulminoituu esimerkiksi vanhempien työaikajärjestelyjen ja varhaiskasvatuksen yhteensovittamiseen yhteiskunnallisella tasolla. Viimeinen makrosysteemitaso käsittää erilaiset kulttuureille ominaiset käyttäytymis- ja käsitysmallit sekä niiden vaikutukset sukupolvelta toiselle, kuten yhteiskunnan normit, arvot ja lait. Lisäksi systeemiteoriaan on myöhemmin sisällytetty mukaan kronosysteemi, jonka katsotaan kuvaavan lapsen vaikuttavien ulkopuolisten ympäristöjen ajassa tapahtuvaa kehityskulkua (Härkönen 2008, 32). Tasot ovat vaikuttamassa rakenteellisesti yksilön hyvinvointiin ja osallisuuden mahdollisuuksiin.

Pidämme Bronfenbrennerin systeemiteoriaa ja erityisesti lapsen mikrosysteemiin kuuluvia osapuolia, eli huoltajia ja varhaiskasvatuksen työntekijöitä merkityksellisinä toimijoina opinnäytetyömme toteutuksessa. Ohjaamamme vertaisryhmä koostui varhaiskasvatuksen kautta kutsutuista asiakasperheistä ja vertaisuus muodostui nimenomaan perheiden lasten yhteisestä varhaiskasvatusyksiköstä. Opinnäytetyömme eräs tavoite oli tukea juuri näiden osapuolten välistä vuorovaikutusta. Näin ollen opinnäytetyömme ja yleisesti varhaiskasvatuksen perheohjauksen voidaan kyseisessä tapauksessa katsoa toimivan mesosysteemissä.

Halusimme perheohjauksen keinoin vaikuttaa myönteisesti lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin tukemalla huoltajien välistä yhteyttä ja vertaisuutta sekä osallisuuden kokemusta. Oheisessa kuvassa on pelkistetysti esitetty oma tulkintamme perheohjauksen ja opinnäytetyömme roolista

lapsen yksilöllisessä kehityksessä. Peilaamme näkemystämme Bronfenbrennerin (1979) teoriaan sekä puntaroimme Ulla Härkösen (2008, 32-36) huomioidut ja kritiikin teorian aiemmin kuvatuissa visuaalisissa mallinnuksissa.

Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria

Kuvio 2: Kuvaus opinnäytetyön roolista Bronfenbrennerin teoriaan peilaten

Pyrimme visualisoimaan omassa Bronfenbrennerin teoriaa kuvaavassa mallinnuksessamme mesosysteemin paikan hieman eri tavalla kuin esimerkiksi Härkösen (2008, 32-36) esittelemissä mallinnuksissa. Tarkoituksemme oli mesosysteemin kuvauksessa korostaa sen olinpaikkaa mikrosysteemin osapuolten välisessä vuorovaikutuksessa. Katsomme perheohjauksen ja tämän opinnäytetyön tukevan lapsen kehitystä nimenomaan mesosysteemissä. Visualisoimme myös käsitteemme kronosysteemin vaikutuksesta lapsen kehitykseen. Kuvasimme sen verkkona, joka ulottuu jokaisen systeemin ylle. Voidaan ajatella, että kronosysteemin vaikutukset kohdistuvat lapseen joko suoraan tai välillisesti systeemien kautta. Koemme, että Bronfenbrennerin teoriasta puhuttaessa kronosysteemin kuvaaminen on merkityksellistä erityisesti juuri nyt, sillä koronaviruspandemia vaikuttaa ihan kaikkiin lapsen kehitykseen vaikuttaviin rakenteellisiin tasoihin. Lapsi kokee nyt ajankuvaan liittyviä konkreettisia muutoksia arjessaan aivan makrosysteemitasolta lähtien, esimerkiksi poikkeusoloihin liittyvien lakimuutosten ja valtakunnallisten ohjeistusten kautta.

4.2 Varhaiskasvatus perheohjauksen viitekehyksenä

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista, tavoitteellista ja pedagogista toimintaa alle kouluikäisille lapsille, joka voi olla kunnan, yksityisen palveluntarjoajan tai kolmannen sektorin järjestämää. Suomessa jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, joka edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kehitystä ja oppimista, ja siinä painottuu pedagogiikka. Sen tehtävänä on muun muassa tukea lapsen kasvua, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatus tukee myös lapsen huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään. Lisäksi varhaiskasvatus tarjoaa lapselle sellaisia tietoja ja taitoja, jotka vahvistavat hänen osallisuuttaan ja toimijuuttaan yhteiskunnan jäsenenä. (Opetushallitus 2020.)

Varhaiskasvatusta merkittävimmin ohjaavia säädöksiä ja asiakirjoja ovat Lapsen oikeuksien sopimus (Lapsen oikeudet 2020), Varhaiskasvatustalaki (540/2018) sekä lain edellyttämä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2018). Varsinkin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Vasu) määrittää varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan sisällön valtakunnallisesti. Se luo viitekehyksen, jonka pohjalta jokainen kunta ja edelleen varhaiskasvatusyksikkö on velvollinen laatimaan vasun oman toimintansa pohjaksi. Varhaiskasvatuksen perheohjaus täydentää varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista.

Kyseiset asiakirjat alleviivaavat, että sekä lapsen että huoltajan osallisuuden tukeminen on olennainen osa varhaiskasvatusta. Esimerkiksi varhaiskasvatustalassa (540/2018, 20 §) on asetettu, että varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheissa on huomioitava lapsen mielipide ja toivomukset. Myös huoltajille on osoitettava mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, jota perheohjaus pyrkii esimerkiksi tukemaan. Painotimme opinnäytetyömme toteutuksessa huoltajien osallisuuden ja vertaisuuden tukemista. Järjestetyissä ryhmätapaamisissa huoltajilla oli itse mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja Facebookin -ryhmän kautta myös seuraavan tapahtuman suunnitteluun. Siellä oli myös mahdollisuus arvioida mennyttä tapahtumaa ja samalla antaa kehitysideoita seuraavalle kerralle.

Eeva-Liisa Kronqvist (2016, 13) toteaa artikkelissaan Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta, että perinteisesti varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta on perustunut vahvasti yksilöpsykologisille ja lapsen kehitysvaiheisiin keskittyville teorioille. Kronqvist (2016, 13) korostaa, että tarvitaan uusia kehityspsykologisia teorioita, jotta lapsen toimijuuteen, osallisuuteen ja yksilöllisyyteen liittyvät näkemykset tulevat huomioiduksi. On tärkeää huomioida myös teoriasolla se konteksti, missä lapsi on kasvanut ja minkälaisesta ympäristöstä hän taitonsa, arvonsa ja kulttuuriset mallinsa ammentaa.

Muun muassa nämä edellä mainitut seikat vahvistavat kokemustamme siitä, että opinnäyte-työmme aihe on merkityksellinen. Ylipäänsä hankkeena toteutettava varhaiskasvatuksen perheohjaus tunnistaa perheen hyvinvoinnin merkityksen lapsen yksilöllisen hyvinvoinnin vaikuttajana. Hyvinvoiva perhe kykenee paremmin tukemaan ja kasvattamaan lasta tasapainoisesti ja tarjoamaan lapselle turvallisen kasvuympäristön, vastavuoroisia ihmissuhteita, hellyyttä, läheisyyttä ja ikätasoisia rajoja ja sääntöjä, joita jokainen lapsi tarvitsee. Koko perheen hyvinvoinnin tukeminen on tärkeää, sillä se on edellytys lapsen myönteiselle kehitykselle (Rantala & Uotinen 2018, 122). Perheohjaus pyrkii edistämään koko perheen hyvinvointia sekä tunnistamaan perheiden haastavia tilanteita. Se on tervetullut lisä varhaiskasvatuksen palvelukokonaisuuteen.

4.3 Perheohjaus siltana perhetyön ja varhaiskasvatuksen välillä

Lastensuojelulaissa (417/2007) perhetyö on määritelty yhdeksi avohuollon tukitoimeksi. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) määrittelee perhetyön sosiaaliohjaukseksi, minkä avulla tuetaan asiakkaan ja hänen perheensä hyvinvointia omien voimavarojen vahvistamiseksi ja perheen keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perheohjausta ei ole määritelty erikseen laissa, vaan palveluntuottajat käyttävät termiä useasti silloin, kun on kyse matalan kynnyksen palvelusta eikä asiakkaalle ole välttämättä tarpeen tehdä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 § mukaista palvelutarpeen arviointia. Palvelutarpeen arviointi saattaa tulla kysymykseen perheohjauksen myötä, jolloin asiakkaan tuen tarve arvioidaan ja hänet ohjataan tarvetta vastaaviin palveluihin. Sosiaalihuoltolain muutoksen myötä painotus siirtyi varhaiseen ja ennaltaehkäisevään tukeen, johon kaikilla perheillä on mahdollisuus saada tukea ja apua ilman lastensuojelun asiakkuutta. Perheillä on itse mahdollisuus hakeutua palvelun piiriin, jolloin heille tehdään palvelutarpeen arviointi ja mietitään sopiva palvelu.

Perhetyö on sosiaalista ja yhteiskunnallista työtä, minkä tavoitteena on ratkaista perhekohtaisesti arkielämän eteen tulleita haasteita eri elämäntilanteissa, muutostarpeissa tai ongelmissa. Perhetyön kohteena ovat erilaiset perheet, missä tuen tarpeet vaihtelevat avun ja tarpeen mukaan. Tavoitteet jokaisen perheen kohdalla ovat hyvin yksilölliset. Perhetyössä käytetään erilaisia työmuotoja, toimintatapoja ja -malleja. Yleisimpänä toimintatapana ovat perhetapaamiset kotikäynteinä, muita tapoja ovat mm. yksilölliset tapaamiset, ryhmätoiminta sekä perhekuntoutus. Perhetyötä tehdään aina suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti perheen tarpeiden mukaan. Olennaisena osana perhetyöhön kuuluu perheen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen ennaltaehkäisevästi ja oikea-aikaisesti niin, ettei tilanne pääse kärjistymään. Perhetyön alkaessa selvitetään yhdessä perheen kanssa tuen tarve, perheen voimavarat ja niiden vahvistaminen sekä perheen tukiverkosto. Työskentelyssä perheen kanssa käytetään voimavara- ja ratkaisukeskeisiä keskusteluja, neuvontaa ja ohjausta, lastenhoitoapua, tukijärjestelmien organisointia, vertaisryhmistä informointia ja niiden ohjaamista. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 12-15.)

Perhetyön keskeisiä periaatteita ovat asiakas-, perhe- ja lapsilähtöisyys. Perhetyö perustuu asiakkaan kunnioittamiseen sekä avoimeen, rehelliseen ja luottamukselliseen suhteeseen, missä otetaan huomioon asiakkaan oman tarinan ja kokemuksen ainutlaatuisuus. Perhetyötä tehdään perheen kanssa hyvin kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon kaikki perheenjäsenet. Asiakkaalla on valinnanmahdollisuuksia vaikuttaa missä ja miten perhetyötä toteutetaan. Perhelähtöisyydessä korostetaan perheen omaa asiantuntijuutta omasta tilanteesta. Perhe huomioidaan kokonaisuutena ja perheenjäsenet niissä yksilöinä. Perheiden ainutlaatuisuus ja yksilöllisyys otetaan huomioon ainutkertaisten työskentelyprosessien avulla. Lapsilähtöisyys korostuu perhetyössä lapsen näkökulman huomioimisella niin, että lasta kuullaan häneen liittyvissä asioissa ja hänen etunsa otetaan huomioon. Lapsen kanssa työskennellessä huomioidaan lapsen iän ja kehityksen mukainen yksilöllisyys sekä erilaiset toiminnalliset työskentelytavat. (Järvinen ym. 2012, 18-27.) Talvitie (2020, 73) tuo tutkimuksessaan Tuen ja asiakaslähtöisyyden toteutuminen ennaltaehkäisevässä perhetyössä esille perheiden kokemukset ennaltaehkäisevän perhetyön asiakaslähtöisyydestä, jonka vanhemmat kokevat tärkeäksi. Tutkimuksessa vanhempien kokemukset asiakaslähtöisyydestä olivat hyviä, perheiden tilanteet otettiin huomioon sekä palvelua tarjottiin joustavasti.

Opinnäytetyömme yhteistyökumppanin tarjoama perheohjaus on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää ohjausta. Perheet hakeutuvat palveluun varhaiskasvatuksen henkilökunnan opastamana tai itseohjautuvasti. Perheohjaajien työpanoksella on tarkoitus reagoida ja tukea mahdollisimman nopeasti perheitä kohdanneissa kriisitilanteissa sekä kannatella pitkittyneiden haasteiden edessä. Lisäksi perheohjauksen tavoitteena on kuunnella ja vahvistaa perheen omia hyviä toimintatapoja sekä pohtia yhdessä perheen kanssa uusia toimintatapoja, mitkä helpottaisivat arkea sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Perheohjaajan tehtävään kuuluu palvelutarpeen arviointi, jossa pohditaan yhdessä perheen tuen ja palveluiden muotoja ja ohjataan tarpeen mukaan muihin palveluihin. (Loppi 2020.) Perheohjauksen yhtenä tavoitteena on myös tukea vanhempia löytämään erotilanteissa lapsen edun mukainen toimintatapa ja tukea uusperheiden haasteita (Veck 2020).

Talvitie (2020, 68) on tutkinut ennaltaehkäisevän perhetyön toteutumista. Hänen tutkimustuloksensa vahvisti näkemystä, että perhetyö jää usein aikuisten väliseksi toimijuudeksi. Tässä opinnäytetyössä pyrimme huomioimaan perheet kokonaisuutena, jossa aikuisten ohella myös lapset tulivat huomioituksi sekä suunnittelussa että itse toiminnassa.

Opinnäytetyömme oli osa perheohjauksen hanketta, ja sen tavoitteena oli tukea perheiden vertaisuuden kokemuksia. Hanketyönä toteutettavan perheohjauksen antamat resurssit mahdollistavat vertaisryhmän järjestämisen varhaiskasvatuksen resurssieja paremmin. Asiakasperheet valikoituivat kuitenkin varhaiskasvatuksen asiakkaista. Hanketyössä korostuivat innovatiiviset mahdollisuudet toteuttaa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, järjestää vertaistoimintaa sekä samalla tukea heidän osallisuuttaan.

4.4 Vanhemmuuden tukeminen perheohjauksen tehtävänä

Lapsen kasvatusta on lähtökohtaisesti ja ensisijaisesti lapsen huoltajien tehtävä. Useat perheet kohtaavat jossain vaiheessa kasvatustehtävänsä haasteita, joihin he kaipaavat perheen ulkopuolista ja ammatillista tukea. Lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada lapsen tarpeita vastaavaa tukea ja sosiaalipalveluja viipymättä ja tarpeen mukaan. Lapsen etu on palveluiden valinnassa aina määräävä tekijä. Palveluiden avulla vanhempia tai muita lapsen kasvatuksesta vastaavia henkilöitä tuetaan heidän huolenpito- ja kasvatustehtävässään (1301/2014, 13 §). Vanhemmuuteen on tarjolla paljon erilaisia tukitoimia eri tahojen tarjoamina palveluina. Sosiaalihuoltolain mukaisesti sosiaalipalveluja on pyrittävä järjestämään peruspalveluiden yhteydessä (1301/2014, 33 §). Varhaiskasvatuksen eräitä merkityksellisiä tehtäviä on huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja vanhemmuuden tukeminen.

Sosiaalihuoltolain mukaan tukea vaativia tilanteita voivat olla esimerkiksi arjessa selviäminen, asumisen haasteet, taloudelliset haasteet, äkillinen kriisitilanne, lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen, sosiaalisen eristäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden edistäminen, lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ja päihde- ja mielenterveysongelmien aiheuttama tarve (1301/2014, 11 §). Lapsiperheiden huolenaiheet lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen ovat muun muassa liiallinen pelaaminen, sosiaalisen median käyttö, kiusaaminen, käyttäytyminen, tunne-elämä ja sosiaaliset suhteet (THL 2020 c). Vanhemmuuteen ja perheeseen liittyviä huolia esiintyy kuitenkin vielä enemmän, ja niitä ovat esimerkiksi arjessa jaksaminen, parisuhdeongelmat, mielenterveysongelmat ja päihteiden käyttö, taloudelliset vaikeudet, riittämättömyyden tunne vanhempana sekä vastuun kantaminen yksinhuoltajana (THL 2020 c). Lisäksi yhteistyökumppanimme Kokon (2020) ja Veckin (2020) havainnot joidenkin perheiden eristäytyneisyydestä ja yksinäisyydestä antavat aiheita osallisuuden, vanhemmuuden tuen ja vanhempien vertaistuen kehittämiseen. Kokon (2020) mukaan Lopella asuu muualta muuttaneita perheitä, joilla ei ole tukiverkostoa tai tuttavuuksia arjessaan välttämättä lainkaan.

Ella Sihvosen (2020) väitöstutkimuksessa esitetään, että yksilöllisen vanhemmuuden tukemisen tavassa pyritään vahvistamaan vanhemman tietoisuutta, toimijuutta, aktiivisuutta ja asiantuntijuutta vanhempana. Tämän seurauksena vanhempi velvoitetaan tarkastelemaan jatkuvasti omaa vanhemmuuttaan vaikuttavana tekijänä lapsen hyvinvointiin liittyvissä moninaisissa mahdollisuuksissa. Tämä pohdinta lapsen hyvästä on ikään kuin hyvän vanhemmuuden tulos. Lisäksi yksilöllinen vanhemmuuden tukeminen on usein asiantuntija- ja ammattilaislähtöistä tukemista. Sihvosen (2020, 73-76) mukaan yhteisöllinen vanhemmuuden tukeminen on kenties mahdollistamisen näkökulmasta asiantuntijalähtöistä, mutta itse vanhemmuuden tuki perustuu vertaisuuteen eli toisiin vanhempiin tukeutumiseen lapsen kasvatukseen liittyvissä pohdinnoissa. Yhteisöllisessä vanhemmuuden tukemisessa vanhemman asiantuntijuuden toivotaan vahvistuvan yhteisten kokemusten, tiedonjakamisen ja vertaistuen kautta. Tämän Sihvosen (2020) tutkimuksen pohjalta opinnäytetyömme aiheeksi valikoitui osallisuuden tukeminen nimenomaan

yhteisöllisen vanhemmuuden tukemisen kautta. Pyrkimyksemme oli muun muassa saattaa vanhempia toistensa pariin ja näin tukea vanhempia yhteisöllisen vanhemmuuden tuen näkökulmasta.

4.5 Vertaistuki vanhemmuuden tukijana

Vertaistuella tarkoitetaan keskinäistä tukea ja apua, joka on järjestynyt joko vapaamuotoisesti tai organisoidusti. Samassa elämäntilanteessa olevat yksilöt voivat tukea toisiaan jakamalla omia kokemuksiaan ja ratkomalla yhdessä elämäntilanteitaan vertaistensa kanssa. Perheohjauksen yhtenä toimintamuotona on vertaisryhmien ohjaaminen. Vertaisryhmissä perheillä ja huoltajilla on mahdollisuus kohdata toisiaan ja saada apua ja tukea perheen haasteisiin toisilta samassa tilanteessa olevilta. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 212.)

Lopella on ollut tarjolla Lapsi mielessä -vertaisryhmiä sekä taaperoiden että esi- ja alkuopetusikäisten lasten huoltajille. Lisäksi kunnassa on toiminut Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvila avoimena kohtaamispaikkana vanhemmille. Koronapandemian myötä ryhmätöinnat ovat tauolla, eikä kunnassa ole tarjolla vertaistukea perheille, joissa on varhaiskasvatuskäisiä lapsia. Vertaistoiminnan tarve Lopella nousi esille varhaiskasvatuspäällikkö Kokon (2020), Veckin (2020) ja Päiväkoti Satakielen vanhempaintoimikunnan (2020) haastatteluissa. Keskusteluissa nousi esille erityisesti perheiden tämänhetkinen yksinäisyys ja eristyneisyys, joka korostuu koronapandemiaan liittyvien rajoitustoimien myötä.

Pidimme yhteistyökumppanimme tavoin tärkeänä, että toiminnallinen opinnäytetyömme toteutuu konkreettisesti, toiminnallisessa ja kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Lähdimme muodostamaan opinnäytetyömme toimintaa nimenomaan sillä tavalla, että vallitsevasta pandemiatilanteesta huolimatta suunnittelemamme perheryhmä voisi kokoontua kaikissa olosuhteissa. Muun muassa tästä syystä järjestimme kolmen kokoontumiskerran ryhmätapahtuman ulkona.

Jokainen ryhmä on omanlaisensa ja ryhmän ohjaaminen on aina erilainen kokemus. Ohjaajien rooli on merkittävä ryhmän toimivuuden kannalta. Ohjaajien tulee viedä ryhmää rakentavasti eteenpäin ja olla sensitiivisiä, aitoja ja koko ajan tilanteen tasalla, niin että kaikki jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kuulluiksi (Väliaho & Vanttinen 2015, 59). Vertaisryhmän vetämisessä otimme huomioon jo ennen ryhmän alkamista jäsenten väliset suhteet ja niiden merkityksen ryhmän vetämisen kannalta. Kaikki perheet tulivat päiväkodin eri lapsiryhmistä, joten tutustumiseen ja ryhmäytymisen tukemiseen tuli kiinnittää huomiota. Tiedotuksen avoimuuden ja tasavertaisuuden toteutumiseksi perustimme Facebook -ryhmän, mikä edesauttoi ryhmäytymistä ja vaikutusmahdollisuuksia jo ennen ensimmäistä tapaamista. Ryhmän ohjaamisen suunnittelua ja toteuttamista auttoi Sunin luomat suhteet perheisiin jo ennen vertaisryhmän alkua. Myös molempien opiskelijoiden aiempi työkokemus sekä ryhmäohjauskokemukset loivat varmuutta ja luontevuutta ryhmätöinnän ohjaamiselle.

4.6 Osallisuuden tukeminen perheohjauksen tehtävänä

Osallisuuden edistäminen on yksi osa Euroopan unionin ja Suomen hallituksen tavoitteista (THL 2020a) ja se ulottuu myös varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteisiin. Osallisuuden vahvistaminen vähentää epätasa-arvoisuutta ja siksi sen toteuttaminen on merkityksellistä. Osallisuuden kokemus lisää sekä yksilön, yhteisön että yhteiskunnan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä, ja on edellytys ihmisten tasa-arvolle (THL 2020a). Yksilötasolla osallisuutta on ihmisen subjektiivinen kokemus silloin, kun hän tuntee kuuluvansa itselleen merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus toteutuu silloin, kun ryhmän jäsenten kesken vallitsee vastavuoroinen kunnioitus ja luottamus, ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa yhteisöön (THL 2020b). Opinnäytetyömme keskittyy tarkastelemaan yksilön ja yhteisön osallisuutta ja pyrkii sen edistämiseen.

Kuten Leena Turja (2016, 47) sanoo, osallisuus voidaan käsittää syrjäytymisen ja huono-osaisuuden ehkäisemisenä ja tasavertaisuuden edistämisenä. Osallistuminen johonkin ei vielä itsessään merkitse osallisuutta, mutta osallistuminen voi johtaa osallisuuteen. Se, että osallistuja osallistuu johonkin valmiiksi organisoituun toimintaan, ei vielä ole osallisuutta, jos osallistuja ei ole itse vaikuttanut toiminnan sisältöön tai ympäristöön (Turja 2016, 47). Kuitenkin osallistuminen saattaa yksilön mukaan ryhmän toimintaan ja yksilö voi kokea olemisensa siinä myönteiseksi. Nämä voivat olla askelia siihen suuntaan, että yksilö tulee kuulluksi, alkaa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja ottaa vastuuta asioiden toteutuksesta. Siksi osallistuminen voi olla merkityksellistä osallisuuden kannalta.

Osallisuuteen liittyvissä keskusteluissa törmää edelleen melko usein sanan ”osallistaminen” käyttöön. Termi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi työntekijät kohdistavat asiakkaisiin sellaisia toimenpiteitä, joilla pyritään saattamaan heidät osallisiksi johonkin (Turja 2016, 47-48). Osallisuus on vapaaehtoisesti, dialogisesti ja vastavuoroisesti tapahtuvaa ihmisten keskinäistä toimintaa. Sana ”osallistaminen” viittaa siihen, että toisella osapuolella on suhteessa valta-asema ja toinen osapuoli on vain toimintojen passiivinen vastaanottaja (Turja 2016, 48). Turja (2016, 48) korostaa myös, että kasvatuskumppanuuden ideologian henkeen ei vanhemman osallistaminen oikein sovi, vaan asian voisi hänen mukaansa ilmaista paremmin esimerkiksi termillä ”osallisuuteen kutsuminen”. Ristiriita osallisuuden ja osallistamisen välillä on ilmeinen, joten varsinkin ammatillisessa keskustelussa tulisi kiinnittää käsitteistöön tarkempaa huomiota. Siksi pyrimme pohtimaan koko opinnäytetyön prosessin aikana ”osallistaminen” -sanan ongelmallisuutta ja kiinnitimme huomiota siihen, että emme osallisuuden tukemisen sijaan yrittäneet osallistaa perheitä.

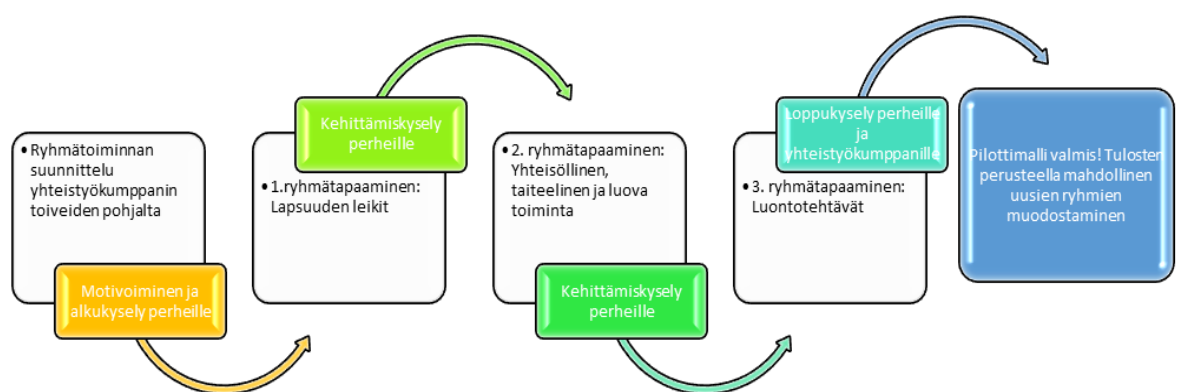
Tarkoituksemme oli, että järjestämässämme ryhmätapaamisissa osallisuus toteutuisi asianmukaisella tavalla. Sosiaalialalle valmistuvina ammattilaisina me ymmärrämme osallisuuden merkityksen ihmisen elämässä hyvinvoinnin edistäjänä ja pyrimme mahdollistamaan sen

toteutumisen. Halusimme luoda mahdollisuuden ja puitteet, jossa Satakielen päiväkodin varhaiskasvatusryhmien vanhemmat voivat kohdata toisensa, mutta tapahtuman sisällön ja merkityksen kohderyhmämme jäsenet loivat itse. Haimme aktiivisesti palautetta omasta toiminnastamme. Palautteen ja kehitysehdotusten perusteella kehitimme seuraavan kerran suunnitelmaa, joka mielestämme on tässä kontekstissa osallisuuden tukemista. Siksi arviointikyselyssä haimme muun muassa vastauksia vaikuttamisen kokemuksiin.

5 Perheet yhdessä pihalle! - Kehittämistyön suunnittelun ja toteutuksen kuvaus

Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmään kutsuimme kaikki päiväkotia Satakielen asiakasperheet. Pyysimme halukkaita perheitä ilmoittautumaan ennakkoon, jotta ryhmäkoko pysyisi rajoitusten mukaisena sekä pystyimme näin itse hankkimaan tarvittavan määrän materiaaleja tapaamisiin. Ryhmään ilmoittautui neljä perhettä, joihin kuului kahdeksan vanhempaa ja kuusi lasta.

Tässä luvussa käymme läpi opinnäytetyön prosessia suunnittelun ja toteutuksen osalta. Haluamme tuoda esille suunnitteluvaiheen tapahtumia ja muutoksia, jotka vaikuttivat olennaisesti lopputulokseen. Opinnäytetyöhömmä liittyi paljon viestintää, joten avaamme myös sen suunnitelman ja toteutuksen. Pääpaino on ryhmätapaamiskertojen esittelyssä ja jäsentelyssä. Lopuksi käsittelemme asiakaskyselyiden tuloksia sekä pohdimme opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä. Oheisessa kuviossa (kuvio 3) on mallinnettu toteutuksen etenemistä.

Kuvio 3: Perheet yhdessä pihalle -ryhmän toteutuksen eteneminen

5.1 Suunnitteluvaihe

Kehittämistyön toiminnallisen osuuden suunnittelemiseen kului aikaa kuukausia. Pandemian aiheuttamat muutokset meidän opiskelijoiden opintosuunnitelmissa, yhteiskunnassa vallalla olevat rajoitukset sekä Suomen sääolosuhteet vaikuttivat kaikki osaltaan suunnitteluun. Epävarma toteutusajankohta ja -tapa toivat suunnitteluun epävarmuutta ja siirsivät tarkkoja suunnitelmia koko ajan eteenpäin. Lopulta hioimme suunnitelmamme sellaiseksi, että sen voi tarvittaessa toteuttaa etäyhteyden avulla, mikäli koronarajoitukset estäisivät kokoontumiset. Tarkkaa suunnitelmaa ryhmäkertojen toiminnan sisällöstä emme tehneet etukäteen, koska tavoitteemme oli jokaisella kerralla kerätä ja ottaa huomioon perheiden toiveita ja ideoita seuraavan kerran toteutukseen. Toki meillä oli suunnitelmissa paljon vaihtoehtoisia ideoita toimintaan, joita voitiin tarvittaessa käyttää.

Suunnitteluvaiheessa teimme tiivistä yhteistyötä päiväkotia Satakielen johtajan Susanna Grönbergin kanssa. Sovimme käytännön järjestelyistä sekä päiväkodin resursseista osallistua ryhmän toimintaan (Grönberg 2020). Alussa suunnittelimme, että jokaiseen vertaisryhmän tapaamiseen osallistuisi varhaiskasvatuksen opettaja kyseisestä ryhmästä, mutta rajoitusten kiristyessä ja suunnitelman muuttuessa luovuttiin yhteistuumin heidän osallistumisestaan. Grönberg oli valmis resursoimaan henkilökuntaa ryhmän avuksi, mikäli rajoitukset olisivat vaatineet vielä pienemmät ryhmäkoot, mutta tätä ei tarvinnut toteuttaa. Taloudellisia resursseja emme saaneet päiväkodilta, joten otimme yhteyttä päiväkotia Satakielen vanhempaintoimikuntaan. Taloudellisten resurssien lisäksi kysyimme heiltä etukäteen perheiden odotuksia ja toiveita toiminnallisen ryhmän järjestämiseksi. Saimme heiltä arvokasta tietoa perheiden toiveista erilaisista leikeistä. Tämän tiedon pohjalta suunnittelimme ensimmäisen kokoontumiskerran teemaksi lapsuuden leikit.

5.2 Markkinointi, viestintäsuunnitelma ja viestinnän käytännön toteutus

Vuorovaikutus ihmisten välillä muodostuu sanallisesta ja sanattomasta viestinnästä ja toimiva suhde toisiin ihmisiin luodaan viestinnän avulla (Kauppila 2006, 28). Opinnäytetyössämme selkeällä sanallisella viestinnällä oli tärkeä rooli. Jouduimme kommunikoimaan asiakkaiden kanssa paljon sähköisesti ja kohdatessamme kasvomaskien käyttö rajasi esimerkiksi ilmeillä viestimistä. Lisäksi osa asiakkaista puhui äidinkielenään muuta kuin Suomen kieltä, joten pyrimme panostamaan kirjoitetun ja puhutun viestintämme selkeyteen ja helppouteen. Keskeinen aihe opinnäytetyössämme oli osallisuus ja vertaisuus, joten pyrimme tukemaan toiminnassamme myös perheiden keskinäistä viestintää esimerkiksi leikin avulla. Meidän suuntaamme kohdistuvaa viestintää tuimme kyselyillä, mutta myös avoimilla kysymyksillä ja aktiivisella kuuntelulla kohtaamistilanteissa. Kuten Kauppila (2006, 28) asian kiteyttää, ihmisten on avattava omat viestintäkanavansa, jotta viestintä ihmisten välillä mahdollistuu.

Konkreettisen puheviestinnän, ryhmänohjauksen ja ryhmäytymisen tukemisen lisäksi käytimme erilaisia sähköisen viestinnän muotoja. Siksi katsomme, että on tärkeää jäsenellä käyttämiämme viestinnän eri muotoja ja tapoja sekä avata hieman viestintäsuunnitelmaamme. Lisäksi meidän tekijöiden välinen yhteistyö koko tämän opinnäytetyön prosessin ajan oli vahvasti erilaisten etätyöskentelytapojen varassa.

Kun ryhmän toteutuminen varmistui ja toteutuksen ajankohta oli selvä, teimme mainoksen Perheet yhdessä pihalle -ryhmän toimintailloista (Liite 2). Varhaiskasvatuksen henkilöstö jakoi mainoksen päiväkotit Satakielen jokaiselle asiakasperheelle. Ensimmäisen kerran mainos jaettiin paperisena versiona jokaisen lapsen lokeroon yhteistyökumppanin toiveesta. Mainoksessa esiteltiin vertaisryhmän idea, aikataulu ja tapahtumapaikka sekä edellytettiin ennakoilmoittautumista viimeistään kaksi viikkoa ennen ensimmäistä ryhmäkokousta. Lisäksi mainoksessa rajattiin osallistujien enimmäismäärä kuuteen ensimmäisenä ilmoittautuneeseen perheeseen. Paperisen mainoksen jakamisen jälkeen kaksi perhettä ilmoittautui ryhmään. Mainos jaettiin ennen ilmoittautumisen määräaika sähköpostilla kaikille, jonka myötä kaksi perhettä ilmoittautui vielä mukaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö oli siis merkittävässä roolissa ryhmän markkinointivaiheessa.

Ilmoittautuminen tapahtui sähköpostilla perheohjaaja Anu Sunin sähköpostiosoitteeseen. Kun perheet olivat ilmoittautuneet, Suni tiedusteli jokaiselta perheeltä sähköpostitse lapsien ja huoltajien lukumäärän sekä lasten iät. Näin pystyimme suunnittelemaan toiminnan raamit juuri kyseiselle ryhmälle sopivaksi huomioimalla esimerkiksi lasten ikätasaisen kehityksen.

Koimme sähköpostiviestinnän etäiseksi ja hitaaksi viestintäkeinoksi asiakkaiden kanssa. Sujuvoitaksimme viestintää ja tuodaksemme itseämme näkyvimiksi, ryhmän viestintäalustaksi valikoitui suljettu Facebook -ryhmä. Edellytys Facebook -ryhmälle oli tietenkin, että jokaisesta perheestä löytyy huoltaja, jolla on Facebook -tili. Pohdimme, että Facebook -ryhmässä voimme tavoittaa kaikki perheet samoilla julkaisuilla, linkkejä ja kyselyitä olisi helpompi jakaa sekä asioista tiedottaminen olisi sujuvampaa. Lisäksi yhteinen someryhmä tukisi vertaisuutta, yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä. Anu Suni loi ammattihenkilönä uuden Facebook -tilin, jonka avulla asiakkaat kutsuttiin ryhmään. Näin pyrimme vaalimaan kaikkien osapuolien yksityisyyttä.

Facebook -ryhmän ylläpitoon liittyvissä asioissa teimme viestintäsuunnitelman. Pyrimme aluksi tekemään julkaisun, joka sisältää kaiken olennaisen ja informatiivisen tiedon ryhmän toiminnasta ja aikataulusta. Lisäksi toimme esille ryhmän säännöissä sen, että ryhmän jäsenet sitoutuvat vaitioloon kaikista ryhmän sisällä mahdollisesti ilmenevistä perheiden henkilökohtaisista asioista. Viestintäsuunnitelmassamme pohdimme, että julkaisujemme tiheyden piti kiinnittää huomiota; ryhmätapaamisiin liittyviä asioita päädyimme julkaisemaan noin kolmen päivän välein, sillä liian tiheä julkaisutahti saatettaisiin kokea ärsyttävänä. Liian harva taas saattaisi

antaa turhan etäisen vaikutelman siihen nähden kuinka tiivis kokonaisuus tämä vertaisryhmätoiminta kaiken kaikkiaan oli.

Aina ryhmäkokoontumista edeltävänä päivänä annoimme vihjeitä siitä mitä tulisi tapahtumaan. Kerroimme vinkkejä, jaoimme linkkejä esimerkiksi erilaisiin materiaalipankkeihin ja muistutimme sääolosuhteista ja oikeanlaisesta pukeutumisesta ulkona järjestettyihin kokoontumisiin. Asiakasperheet eivät olleet kovin aktiivisia kommentoimaan julkaisuja kannustuksistamme huolimatta. Julkaisuista kuitenkin tykättiin ja huomasimme, että viestimme oli kuitenkin tavoitettu.

Spiraalisen kehittämisen mallin (Toikko & Rantanen 2009, 66-67) mukaisesti haimme palautetta toiminnastamme jokaisen tapahtuman jälkeen. Käytimme Google Forms -lomakkeita suojataksemme asiakkaiden anonymiteettia (liitteet 3 & 4). Jaoimme kyselylomakkeet Facebook -ryhmässä linkkinä saatetekstin kera. Viimeisellä kokoontumiskerralla annoimme sähköisen lomakkeen lisäksi mahdollisuuden vastata loppupalautteeseen myös kirjallisesti paikan päällä, mikä nosti vastausprosenttia verraten aiemmillä kerroilla pelkkiin sähköisesti jaettuihin lomakkeisiin. Kyselyiden tuloksia tarkastellaan jäsenelmyksessä kyselyjä käsittelevässä luvussa 6.

5.3 Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän 1. kokoontuminen: Lapsuuden leikit

Ensimmäisen ryhmäkokoontumisen teemaksi valitsimme lapsuuden leikit. Pyysimme ryhmän Facebook -sivulla vanhempia tuomaan ensimmäiselle kerralle leikkejä omasta lapsuudestaan. Pohdimme, että vanhempien voisi olla helppo löytää jokin leikki omasta lapsuudestaan, sillä jokainen on joskus ollut lapsi ja joku leikki varmaankin jokaisella tulisi omasta lapsuudesta mieleen. Lisäksi ryhmäleikin kanssa perheiden on luontevaa ja mukavaa tutustua toisiinsa ja ryhmäytyä. Mietimme valmiiksi myös itse tilanteeseen sopivia leikkejä, joissa tuli huomioitua tarkoitus ja pandemian asettamat rajoitukset, mikäli perheiltä ei tulisi ehdotuksia. Jaoimme lisäksi ideoita ja materiaalipankin linkin Facebook -ryhmään. Edellisenä iltana muistuttelimme vielä perheitä ryhmän sivustolla tapaamisesta ja pyysimme huomioimaan pukeutumisen, sillä päiväkodin pihalla oli paljon vesilätäköitä.

Perheiden tutustumiseen olimme suunnitelleet yhdessä suihkupulloilla lumeen tehtävän taide-teoksen, jonka tekemiseen pystyivät osallistumaan tasapuolisesti kaikki perheen jäsenet. Ennen kokoontumista kävimme läpi paikan, mihin tekisimme taideteokset ja hankimme siihen tarvittavat suihkupullot sekä elintarvikevärit. Testasimme ennen kokoontumista värien toimivuutta. Lumihanki osoittautui hyvin imeväiseksi, joten väriainetta oli laitettava melko paljon, jotta pigmentti erottuisi valkeasta hangesta. Suunnittelimme etukäteen eri toimintojen paikat Päiväkoti Satakielen pihalla. Saimme Päiväkoti Satakielen vanhempaintoimikunnalta 50 euron sponsoriavustuksen, jolla hankimme pientä välipalaa jokaiselle kokoontumiskerralle. Varasimme kaikille käyttöön maskeja sekä käsidesiä, mutta emme velvoittaneet maskien käyttöön. Itse käytimme maskeja yhteistyökumppanin ohjeistuksen mukaisesti.

Ensimmäisellä kerralla olimme ajoissa paikalla vastaanottamassa perheitä, missä totesimme useamman olevan vanhoja tuttuja. Ensimmäiseen kokoontumiseen osallistui kuusi vanhempaa ja kuusi lasta. Kokoontumisen alussa varhaiskasvatuksen perheohjaajat esittelivät itsensä, toivotimme kaikki tervetulleiksi ja kerroimme ryhmän perustamisesta sekä vallitsevasta tilanteesta. Toinen opiskelija oli sairastunut eikä päässyt paikalle, ohjaajina toimivat tällä kertaa perheohjaajat. Aloitukset hieman myöhästyi ja lasten huomattiin selkeästi jo odottavan toimintaa, joten ensimmäiseen tehtävään siirryttiin pikaisesti. Jokainen perhe sai tehdä oman taideteoksen lumeen. Perheet tekivät teokselleen kehykset kepeistä hangelle ja sen jälkeen maalasivat taideteoksen lumeen suihkupulloista värinesteen avulla. Sekä lapset että vanhemmat osallistuivat tekemiseen innokkaasti ja aktiivisesti. Lumeen tullut väri houkutteli lapsia suihkuttamaan lisää väriä teokseen. Pienimpien lasten kanssa vanhemmat kävivät lasten kanssa läpi värien tunnistamista ja isompien kanssa tehtiin lumesta eri ulottuvuuksia teokseen. Teosten valmistuttua perheet esittelivät toisille taideteoksensa ja itsensä.

Esittelyjen jälkeen pidimme evästaunon, missä perheillä ja ohjaajilla oli hetken mahdollisuus keskustella keskenään lasten syödessä. Osa vanhemmista oli tuttuja keskenään ja he sanoittivat, että on mukava nähdä toisia pitkästä ajasta. Perheet olivat toiselle opiskelijalle, perheohjaaja Sunille, tuttuja aiemmalta työuralta, joten kuulumisten vaihto tapahtui tuttavallisesti.

Tämän jälkeen halukkaat pääsivät leikkimään pihapelejä. Vanhemmilta ei tullut ehdotuksia, joten peleiksi valikoituivat ohjaajien esittämät ja lasten kannattamat pelit Jäämies, Mustekala ja Paljonko kello on herra susi? Valtaosa lapsista ja muutama vanhempi olivat innolla mukana leikeissä. Vanhemmat tulivat hyvin mukaan tukemaan oman lapsen leikkiä ja leikkimään lapsen rinnalla. Välillä ääni ja vauhti kohosivat, jolloin tilannetta rauhoitettiin. Leikkien väleissä vanhemmille neuvottiin sääntöjä. Lapset ottivat innokkaasti roolin sääntöjen kertojana. Huomasimme, että oli lapsille tärkeää saada kertoa itselle tuttuja leikkejä omalle vanhemmalle. Osa lapsista leikki välillä omia leikkejään päiväkodin pihalla. Lasten ikä- ja taitoerot tulivat esille illan aikana, joten tämä olisi huomioitava seuraavalla kerralla.

Tapaamiskerran päätyttyä keräännymme yhteen, kiitimme tästä kerrasta ja kerroimme hieman seuraavasta kokoontumisesta. Luvassa olisi luovaa, taiteellista toimintaa. Lapset toivoivat yhteisiä leikkejä jatkettavan vielä seuraavalla kerralla.

Kuva 1: Tunnelmia ensimmäiseltä vertaisryhmän kokoontumiskerralta

5.4 Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän 2. kokoontuminen: Yhteisöllinen, taiteellinen ja luova toiminta

Arviointi- ja kehittämiskyselyn perusteella perheet vaikuttivat tyytyväisiltä heille järjestettyyn toimintaan, eivätkä esittäneet itse halukkuutta juurikaan vaikuttaa toiminnan sisältöön. Ainoastaan leikkien mieluisuus nousi esille. Suunnittelimme toisen tapaamiskerran toiminnan palautteet, lasten ikätasoisena kehityksen ja perheet huomioiden. Perheet toimivat ensimmäisellä kerralla vahvasti omana porukkanaan, mikä tuli ottaa huomioon pandemian tuomien rajoitusten aikana. Toisella kerralla ohjelmassa oli yhteisen teoksen luominen päiväkodin aitoihin. Pandemiatilanne huomioiden perheet tekivät jokainen oman teoksen päiväkodin aitaelementtiin. Materiaalina käytettiin matonkudetta, jota sai hyödyntää vapaasti esimerkiksi pieninä pätkinä solmien tai isompina pätkinä pujotellen.

Tapaamiskerran alussa toivotimme kaikki tervetulleiksi, kiitimme saamastamme palautteesta ja totesimme tilanteen, että toinen opiskelija on edelleen sairaana ja ryhmän vetäjinä toimivat perheohjaajat. Toisella kerralla tapaamiseen osallistui kuusi vanhempaa ja kuusi lasta.

Perheille kerrottiin ensimmäinen leikki, missä perheet jaettiin perhepareittain ja tehtävänä oli leikkiä avaimenpiilotusta hieman soveltaen. Lapset valitsivat pehmolelut, mitkä perheet piilotivat päiväkodin pihalle toiselle perheelle. Tämän jälkeen toinen perhe lähti yhdessä etsimään pehmolelua toisen perheen antaessa vinkkejä 'lämpenee' ja 'kylmenee'. Leikin tarkoituksena oli vahvistaa perheiden yhteyttä. Perheet toimivat hyvin yhdessä ja peliä pelattiin innokkaasti muutama kierros.

Toisena tehtävänä oli luovaa toimintaa, johon perheet tarttuivat nopeasti ohjeet saatuaan ja toteuttivat omia osioitaan yhdessä mahtavasti koko perheen kesken. Lapset löysivät hyvin roolinsa ideoijina ja materiaalin hakijoina, sillä aikaa kun vanhemmat toteuttivat teosta. Perheille annettiin lopuksi tilaisuus esitellä oma tuotos. Tässä vaiheessa osa lapsista oli jo siirtynyt leikkeihin ympäri pihaa. Jokainen perhe loi omanlaisensa teoksen, josta lapset olivat selvästi ylpeitä. Tuotoksina syntyneet erilaiset puut, talo ja vene jäivät koristamaan päiväkodin aitaa, mistä kaikki lapset ja perheet voivat ihailia niitä.

Välipala syötiin taideosuuden jälkeen ja siitä siirryttiin pelaamaan halukkaiden kesken edellisellä kerralla esitettyjä toivepelejä Jäämiestä ja Mustekalaa. Jälleen mukaan peliin saatiin vanhempia, jotka omalla esimerkillään ja innokkuudellaan saivat lapset hienosti mukaan leikkiin. Tämän kokoontumiskerran aikana aika kului niin, että peliosuus jäi tällä kertaa lasten mielestä harmittavan lyhyeksi. Lopuksi kiitimme kerrasta ja muistutimme huoltajia ryhmän tapahtumasivustolle tulevasta kyselystä, jonka kautta heillä olisi tilaisuus antaa palautetta ja myös vaikuttaa viimeisen kerran toimintaan. Lisäksi kerroimme, että viimeisellä kerralla menisimme erään päiväkotiryhmän metsäpaikkaan päiväkodin aidan toiselle puolelle, missä olisi mahdollisuus makkaranpaistoon muiden tehtävien ohessa.

Kuva 2: Tunnelmia toiselta vertaisryhmän kokoontumiskerralta

5.5 Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän 3. kokoontuminen: Luontotehtävät

Olimme suunnitelleet viimeiseksi toiminnaksi seikkailuradan rakentamista niin, että päiväkodin luontopaikalle vanhemmat saisivat yhteistyössä rakentaa lapsille seikkailuradan. Kehittämiskyselyissä nousi kuitenkin yhteiset leikit edelleen vahvana toiveena, joten päätimme mukauttaa toimintaa palautteen ja ehdotusten mukaan. Toiminta tapahtui kuitenkin alkuperäisen suunnitelman mukaisesti luontopaikalla. Havainnoimme kevään merkkejä ja leikimme luonnonmateriaaleja hyödyntäen. Viimeiselle kerralle osallistuivat molemmat opiskelijat, neljä vanhempaa ja neljä lasta. Neljästä perheestä kolme oli mukana. Yksi perhe ilmoitti someryhmässä estyvänsä osallistumasta auton hajoamisen vuoksi ja harmittelivat kun eivät päässeet paikalle.

Viimeisen ryhmäkokoontumisen aluksi odoteltiin päiväkodin pihalla kaikkia saapuvaksi ja ihas-telttiin edellisen viikon taideteoksia päiväkodin aidassa. Ensimmäistä ja ainoa kertaa toteutuksessa mukana ollut opiskelija myös tutustui perheisiin esittäytymällä ja kyselemällä perheiden tunnelmia edellisistä tapaamiskerroista. Kun perheet olivat koossa, siirryttiin päiväkodin välittömässä läheisyydessä olevalle luontopaikalle. Aluksi leikittiin luontotehtävä -leikkiä, jossa jokainen lapsi sai vuorollaan nostaa kortin. Jokaisen kortin tehtävä luettiin ääneen ja sitten

jokaisesta perheestä kaikki perheenjäsenet suorittivat tehtävän; esimerkiksi 'Kierrä puu kolme kertaa takaperin'. Kierroksia tehtiin niin, että jokainen neljästä lapsesta sai nostaa kolme korttia. Leikki oli mieluinen perheille ja lapset innokkaina suorittivat tehtäviä yhdessä vanhempien kanssa. Tehtävän lomassa oli havaittavissa perheiden keskinäistä vuorovaikutusta esimerkiksi niin, että osallistujat huomioivat tehtäväkortin nostajaa ja kannustivat tehtävän suorittamisessa myös muiden perheiden jäseniä.

Viimeisen kerran ohjelmassa oli myös luonnonaarteiden etsintää. Olimme etukäteen askarrelleet munakennoista jokaiselle perheelle omat aarrearkut, jonka jokaiseen lokeroon perheen oli tarkoitus kerätä erilaisia luonnosta löytyviä asioita. Ohjeistus oli, että viisi kymmenestä lokeroista olisi pyrittävä löytämään ja loput voi kerätä kevään edetessä, sillä aarrearkku oli tarkoitettu kotiin vietäväksi. Perheet toimivat yhteistyössä ja löysivät luonnonaarteita mukavasti. Lapset olivat innolla mukana aarteen etsinnässä.

Lopuksi grillasimme päiväkodin luontopaikan nuotiolla makkaraa ja juotiin mehua. Eväät koettiin kaikilla kerroilla kivaksi lisäksi toimintaa. Lisäksi pieni syötävä oli jaksamisen kannalta tärkeä esimerkiksi niille lapsille, joilla oli pitkä hoitopäivä takana. Syömisen lomassa keräsimme jokaiselta huoltajalta loppupalautteen vaihtoehtoisesti kirjallisena. Jaoimme palautekyselyn myös Facebook -ryhmässä, jotta muut halukkaat ja myös viimeiseltä kerralta pois jääneet vanhemmat saivat mahdollisuuden vastata kyselyyn. Tämä oli merkityksellistä, sillä viimeisessä kyselyssä kartoitimme ajatuksia ja kokemuksia kaikesta toiminnasta kokonaisuudessaan. Nuotiolla oli myös mukavaa jutustelua ohjaajien ja vanhempien kesken. Lapset myös viihtyivät loppuun saakka mainiosti ja kysyttäessä he kertoivat, että viimeinen kerta oli mieleinen. Kotiin lähtiessä jaoimme perheille vielä kevätbongauslistat, jossa oli kaksi tehtävää kotiin vietäväksi; kevätmerkkibingo, sekä valokuvaustehtävä. Materiaalin saimme tulostettua mappa.fi -sivustolta, joka on Ulkona oppimisen, ympäristökasvatuksen ja kestävän elämäntavan materiaali-pankki (Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry 2021).

Kuva 3: Tunnelmia viimeiseltä vertaisryhmän kokoontumiskerralta

6 Kyselyt ja tulosten analysointi

Ennen tapahtumia kartoitimme sähköpostitse ilmoittautuneiden perheiden jäsenten osallistujamäärää sekä lasten ikää, jotta voisimme ottaa nämä asiat huomioon toiminnan suunnittelussa. Lisäksi loimme suljetun Facebook -ryhmän, jossa pyrimme kommunikoimaan perheiden kanssa sekä motivoimme ja informoimme perheitä tulevasta vertaisryhmätoiminnasta. Ja oimme materiaalia ja toivotimme perheet lämpimästi tervetulleiksi.

Olimme valinneet kehittämismenetelmäksi spiraalisen kehittämisen mallin (Toikko & Rantanen 2009, 66-67), jonka mukaisesti haimme toiminnasta palautetta ja kehittämisohdotuksia sykleinä, eli tässä tapauksessa jokaisen ryhmätapaamisen jälkeen. Käytimme arvioinnin välineenä sekä toiminnan kehittämisessä menetelmänä kyselyä, joka on tunnettu survey -tutkimuksen keskeisenä menetelmänä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 193). Keräsimme aineiston standardoidusti, eli asiaa kysyttiin jokaiselta vastaajalta tismalleen samalla tavalla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2013, 193-194). Yhteistyökumppanimme oli kiinnostunut asiakkaiden ajatuksista, toiveista ja tarpeista opinnäytetyömme kaltaisen toiminnan suhteen (Kokko 2020). Näistä lähtökohdista lähdimme muodostamaan kyselyitä.

Tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti vaalimme vastaajien anonymiteettia (TENK 2012, 7). Tästä syystä emme voineet luoda kyselyä Facebook -ryhmän suorassa julkaisussa, sillä vastaajan henkilöllisyys olisi paljastunut ryhmän jäsenille. Teimme Google Forms -palvelun avulla kyselylomakkeen, johon oli mahdollista vastata anonymisti. Jaoimme sitten Facebook -ryhmässä linkin, jonka kautta pääsi vastaamaan Google Forms -lomakkeeseen. Kirjoitimme kyselylinkin yhteyteen aina saatetekstin, jossa korostimme asiakkaiden vastausten arvoa ja merkitystä meille opiskelijoille. Ennen kaikkea kuitenkin pyrimme alleviivaamaan sitä, että kyselyyn vastaamalla asiakkaalla on mahdollisuus esittää nimettömänä toiveita seuraavaa kertaa varten sekä vaikuttaa toiminnan sisältöön.

Pyrimme painottamaan myös vastaamisen helppoutta ja nopeutta. Halusimme luoda kyselyt hyvin helpoiksi vastata, jotta saisimme kehittämisideoita ja osallisuuden olisi mahdollisempaa toteutua, kun toimintaan vaikuttaminen olisi mahdollisimman helppoa. Kuten Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 204) toteavat, lomakkeiden kokeilu on tärkeää ennen varsinaista kyselyiden julkaisemista. Teimme testikyselyt, joita esittelimme henkilökohtaisessa lähipiirissämme sellaisilla henkilöillä, jotka eivät itse ole sosiaalialalla. Näin saimme näkemyksen sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät tunne alan termistöä ja pystyimme muodostamaan kysymykset vastaajien tasa-arvon huomioiden. Saamamme palautteen perusteella muotoilimme lopulliset kyselylomakkeet ja pyrimme pitämään ne mahdollisimman lyhyinä ja helppoina vastata.

Ensimmäisen ja toisen tapaamiskerran jälkeen käytimme samaa kyselylomaketta (liite 3), sillä samoja kysymyksiä voitiin hyödyntää aina seuraavaa kertaa varten ja kehittäminen tapahtuisi ikään kuin samalla kaavalla (kts. kuvio 3). Näillä kehittämiskyselyillä pyrittiin tukemaan osallisuutta sekä lisäämään asiakkaiden vaikuttamismahdollisuuksia ryhmätoiminnan sisältöön. Näitä asioita painotettiin kyselyiden saatetekstissä. Loppukyselyssä kysyimme lisäksi sellaisia kysymyksiä, joiden avulla haettiin vastauksia etenkin yhteistyökumppania kiinnostaviin kysymyksiin. Opinnäytetyön arvioinnissa pohdimme tavoitteiden saavuttamista kyselyiden tuloksien perusteella ja huomioimme myös lukuisat suullisesti saamamme kommentit sekä omat havaintomme.

Tämä opinnäytetyö keskittyi huoltajien osallisuuden tukemiseen, mutta kysyimme suullisesti ja kuulimme Lopen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti myös lapsen mielipiteen (Lopen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 8). Ensimmäisen ja toisen toimintakerran kyselyt olivat osoitettu koko perheelle siten, että kyselyn saatetekstissä pyydettiin pohtimaan kysymyksiä koko perheen kesken ja vastaamaan yhdellä lomakkeella. Lisäksi lasten tunnelmia kerrotettiin paikan päällä kyselemällä. Loppukyselyyn haimme vastauksia jokaiselta huoltajalta erikseen.

6.1 Osallisuutta tukevat kehittämiskyselyt

Ensimmäisen ja toisen ryhmäkokoontumisen jälkeen Facebook -ryhmässä julkaistu kysely (liite 3) sisälsi neljä kysymystä, joista yksi oli monivalintakysymys ja loput kolme avointa kysymystä. Kyselyt oli luotu Google Forms -ohjelmalla. Saateteksti ja kysymykset olivat seuraavat:

”Muistutamme, että tämä ryhmä on meidän opiskelijoiden opinnäytetyö ja antamanne palaute on meille tärkeää ja arvokasta! Palautteeseen vastaamalla pääsette mukaan vaikuttamaan seuraavan kerran toimintaan. Oheiseen kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti ja vie aikaa vain noin minuutin! Kiitos vastauksistanne!” (Facebook -ryhmä 2021.)

Palautekysely koko perheelle! Tämän palautteen huomioimme seuraavan tapaamiskerran suunnittelussa.

- Kuinka eilinen ryhmätapaaminen mielestänne sujui?
 - Huonosti
 - Hieman parannettavaa
 - En osaa sanoa
 - Hyvin
 - Erittäin mukavasti
- Mikä oli mielestänne mukavinta?
- Mitä olisi voinut tehdä toisin?
- Mitä toiveita teillä on seuraavalle kerralle?

(Liite 3.)

Ensimmäiseen tapaamiskertaan osallistui kaikki ilmoittautuneet neljä perhettä. Kokoontumisen jälkeiseen kyselyyn (liite 3) saimme vastauksen yhdeltä perheeltä. Ensimmäiseen kysymykseen vastattiin ryhmätapaamisen sujuneen erittäin mukavasti. Kysymykseen ”Mikä oli mielestänne mukavinta?” vastattiin ”ihanat leikit, mukava seura”. Kysyttäessä mitä olisi voinut tehdä toisin vastaus oli ”Ei mitään”. Viimeiseen kysymykseen ”Mitä toiveita teillä on seuraavalle kerralle” saatiin vastaus ”Enemmän lapsia”.

Päätimme kyselyn perusteella järjestää myös seuraavalla tapaamiskerralla aikaa yhteiselle leikille, sillä se nousi kyselyn vastauksessa esille. Toiveena ilmaistiin, että ryhmään osallistuisi enemmän lapsia. Tätä oli kuitenkin mahdotonta toteuttaa, sillä alun perinkin ryhmä muodostui ennakkoon ilmoittautuneista perheistä. Myös koronarajoitukset olivat rajanneet osallistujien

määrää. Tämä toive voidaan kuitenkin kenties huomioida mahdollisten tulevien ryhmien suunnitteluvaiheessa.

Toisen kokoontumiskerran jälkeen käytimme ensimmäisen kyselyn kanssa identtistä kyselypohjaa (liite 3). Toisella kerralla ryhmään osallistui jälleen kaikki neljä perhettä. Kyselyyn saimme kaksi vastausta. Jokainen vastaaja koki ryhmäkerran sujuneen erittäin mukavasti. Mukavimmiksi asioiksi koettiin ”Pelit” sekä ”Matonkuteista aitaan tehdyt taideteokset”. Kysyttäessä ”mitä olisi voinut tehdä toisin?” saimme yhden vastauksen ”Enemmän aikaa yhteisille pihaleikeille.” Toiveita seuraavalle kerralle oli ”Jotain samanlaista kuin oli”.

Edelleen yhteinen leikki nousi esille mieluisana ja vahvana teemana kyselyissä, joten päätimme muuttaa melko radikaalistikin suunnitelmaamme viimeisestä ryhmätapaamisen toiminnasta. Olimme ajatelleet seikkailuradan rakentamista luontopaikalla. Halusimme edelleen vaihtaa hieman ympäristöä päiväkodin pihalta luontopaikalle, mutta pohdimme, että seikkailuradan rakentaminen söisi rajallista aikaa liikaa yhteisiltä leikeiltä. Niinpä valitsimme kyselyiden pohjalta viimeisen kerran toiminnaksi luontoleikkejä. Kyselyiden ja kahden kokoontumisen perusteella jäimme myös pohtimaan olisiko tällaisen ryhmän tapaamisen kesto parempi olla 1,5 tuntia, jotta toiminnan moninaisuudelle ja joustolle olisi enemmän aikaa.

6.2 Loppukysely

Loppukyselyssä (liite 4) pyrimme laatimaan kysymykset erityisesti yhteistyökumppania kiinnostavat näkökulmat huomioiden. Haimme asiakkailta kommentteja myös omasta toiminnastamme sekä palautetta, joka tukee meitä asettamiemme tavoitteiden arvioimisessa. Saimme koko vertaisryhmän toiminnan varrella paljon suullista palautetta, joka on meille kirjallisen palautteen rinnalla todella arvokasta tietoa. Olemme huomioineet suullisen palautteen monessa kohtaa, esimerkiksi arvioinnissa. Tässä luvussa kuitenkin keskitytään jäsentelemään ja analysoimaan ainoastaan kirjallisesti annettua palautetta.

Halusimme kerätä viimeiseen kyselyyn jokaisen vanhemman henkilökohtaisia vastauksia, jotta subjektiivinen kokemus esimerkiksi vaikuttamisen kokemuksista pääsi paremmin oikeuksiinsa. Loppukyselyyn oli mahdollisuus vastata viimeisellä kerralla paperiseen versioon paikan päällä. Sama kysely jaettiin myös Facebook -ryhmässä, joten myös ne vanhemmat, jotka eivät olleet viimeisellä tapaamiskerralla mukana, saivat mahdollisuuden vastata. Jokaiseen ryhmään ilmoitautuneeseen perheeseen kuului kaksi huoltajaa, joista jokainen osallistui ainakin yhteen ryhmätapaamiseen. Kahdeksasta huoltajasta viisi vastasi loppukyselyyn.

Alla on esitetty loppukyselyn (liite 4) kysymykset. Monivalintakysymysten yhteyteen on esitetty vastaajien määrä ja avoimien kysymysten yhteyteen on kirjattu saadut sanalliset vastaukset:

Loppukysely. Käytämme tämän kyselyn tuloksia opinnäytetyömme arviointiin. Vastauksenne ovat tärkeitä.

- Mitä pidit perheet yhdessä pihalle -ryhmän toiminnasta kokonaisuutena?
 - En pitänyt lainkaan
 - Pidin jonkin verran
 - En osaa sanoa
 - Pidin suurimmasta osasta
 - Oli todella mukavaa toimintaa 5 kpl

- Miten kehittäisit toimintaa?
 - Useampi tapaamiskerta 4 kpl
 - Tapaamiskerta voisi olla pidempi 1 kpl
 - Tapaamiskerta voisi olla lyhyempi
 - Kellonaika voisi olla aikaisempi
 - Kellonaika voisi olla myöhäisempi
 - Haluaisin vaikuttaa enemmän ohjelmaan

- Kehittämisehdotuksia:
 - ”1 kerta viikossa sopiva tapaamistiheys, mutta voisi olla enemmän tapaamiskertoja kuin 3.”
 - ”Parkouria ohjelmaan”
 - ”Mielestäni kaikki oli tosi hyvää!”

- Koitko, että sinulla oli mahdollisuus vaikuttaa toimintaan?
 - Kyllä 4 kpl
 - Ei
 - En osaa sanoa 1 kpl

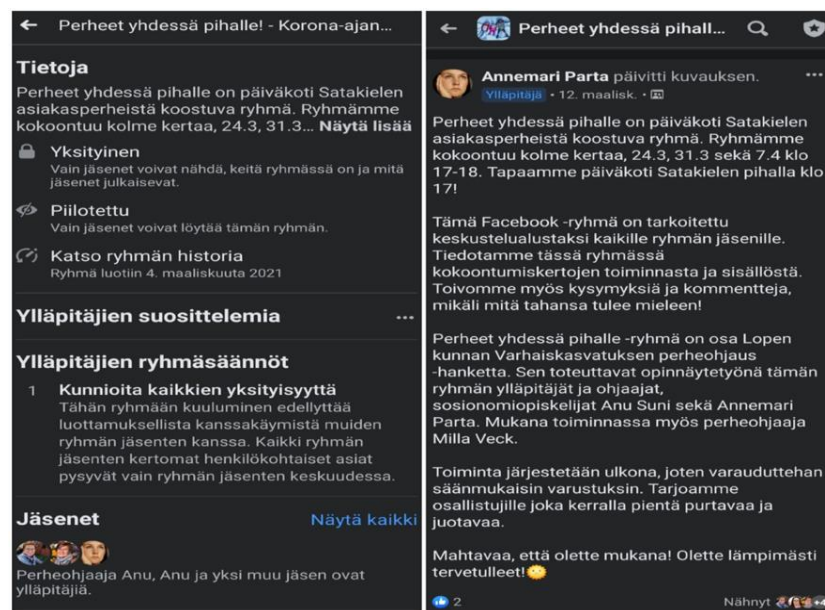
- Kuinka todennäköisesti suosittelisit tämän kaltaista toimintaa muille lapsiperheille?
 - En lainkaan
 - Ehkä
 - Erittäin todennäköisesti 5 kpl

- Muuta palautetta ohjaajille:
 - ”Käyntikertojen tehtävät ja tekemiset mukavan monipuolisia. Vetäjät mahtavia ja innostavia. Meidän väki tykkäsi kovasti ja ”kerhoiltoja” odotettiin innolla. Viikon yksi kohokohdista!”
 - ”Grillimakkarosta plussa ja papukaijamerkki.”

Kyselyn tulokset esittelimme varhaiskasvatuspäällikkö Kokolle sekä toiselle perheohjaaja Veckille. Yhdessä analysoimme ja arvioimme Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän toimintaa kokonaisuutena ja haimme Kokolta myös kirjallisen palautteen (liite 5) kokonaisarviointia varten. Asiakkaille teetetyn loppukyselyn perusteella vertaisryhmän toiminta koettiin todella mukavaksi toiminnaksi. Viidestä vastaajasta neljä kehittäisi toimintaa siten, että tapaamiskertoja olisi enemmän kuin kolme. Yksi vastaaja koki, että aika voisi olla pidempi kuin yksi tunti. Toiminnan sisältöön oltiin tyytyväisiä ja suunniteltu toiminta sai kiittävää palautetta. Neljä viidestä vastaajasta koki, että heillä oli ollut mahdollisuus vaikuttaa toimintaan. Tulkitsimme tämän siten, että vanhemmat kokivat osallisuutta ja että ryhmällä oli merkitystä. Vastaajista jokainen suosittelisi erittäin todennäköisesti ryhmän kaltaista toimintaa muille lapsiperheille. Katsoimme tämän rohkaisevaksi palautteeksi ajatellen mahdollisesti toteutettavia tulevia perheiden vertaisryhmiä.

7 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön prosessin kaikissa vaiheissa noudatimme ja kunnioitimme tutkimustyön eettisiä ohjeistuksia Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2012) ohjeiden mukaisesti. Toimimme rehellisesti ja läpinäkyvästi sekä noudatimme yleistä huolellisuutta. Opinnäytetyömme tuloksia käsittelemme ja arvioimme tarkasti ja totuudenmukaisesti vastaajien anonymiteettia kunnioittaen. Ryhmän tiedotus tapahtui suljetussa Facebook -ryhmässä (kuva 4), joka oli tarkoitettu vain ryhmän jäsenille ja jossa edellytettiin kaikilta toisten yksityisyyden kunnioittamista.

Kuva 4: Kuvakaappaus suljetun Facebook -ryhmän tiedoista, säännöistä ja saatetekstistä

Suoritimme ryhmätapaamisiin liittyvät kyselyt Google Forms -kyselylomakkeen avulla, jonka linkitimme Facebook -ryhmään. Vastaukset oli mahdollista antaa anonymisti. Saatujen palautteiden myötä muokkasimme toimintasuunnitelmien sisältöä seuraavalle tapaamiskerralle ja otimme huomioon perheiden erilaisuudet ja tarpeet. Noudatimme kehittämistyössämme tieteellisen tutkimuksen kriteerit täyttäviä ja eettisesti kestäviä menetelmiä. Reflektoimme omaa tutkimustyötämme asianmukaisesti aiempaan tutkimukseen aiheesta.

Opinnäytetyömme suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheessa tallensimme saamamme tiedon tieteelliselle tiedolle vaaditulla tavalla. Haimme yhteistyökumppanin ohjeiden mukaan sovittu tutkimusluvan ajallaan. Huolehdimme, että ennen tapahtumien toteutusta kaikilla osapuolilla on tieto ja yhteinen hyväksyntä toteutukseen liittyvistä vastuista, oikeuksista, dokumentoinneista ja dokumenttien säilytysajoista sekä käyttöoikeuksista. Myös kaikki osapuolet, jotka mahdollisesti muuten linkittyvät merkityksellisellä tavalla opinnäytetyöhömmme, mainitaan kaikille asianosaisille ja kirjataan myös opinnäytetyön julkaisuun. (TENK 2012, 6.)

Pyrimme kehittämistyön avulla kehittämään varhaiskasvatuksen ja perheohjauksen yhteistyötä ja toimimaan työelämän lähtökohdista käsin. Tutkimuksemme oli luonteeltaan laadullista ja empiiristä. Kehittämistyönä toteutetun ryhmätoiminnan kautta tuimme asiakkaiden osallisuutta ja vertaisuutta. Kyselyiden avulla selvitimme heidän kokemuksiaan niiden toteutumisesta. Oli tärkeää pohtia opinnäytetyön luotettavuutta jo suunnitteluvaiheessa, sillä toteutuksen jälkeen ei työn luotettavuutta voida enää parantaa. Yhteistyökumppanillemme oli merkityksellistä saada tietää, kokivatko asiakkaat opinnäytetyömme kaltaisen toiminnan tarpeelliseksi ja kuinka ryhmätoimintaa voisi kehittää, joten selvitimme osallistujilta myös näitä kysymyksiä. Pienestä osallistujamäärästä huolimatta Perheet yhdessä pihalle -ryhmästä saatuja tuloksia pidetään arvokkaina. Pienessä ryhmässä perheet osallistuivat aktiivisesti toimintaan ja lisäksi sanoittivat ryhmän toiminnan mielekkääksi ja tarpeelliseksi. Ryhmään osallistuneilla perheillä on ollut tieto ryhmään osallistuvista perheistä Facebook -ryhmän kautta ja ryhmätoiminnan toimintatavoista. Opinnäytetyön luotettavuutta sekä uskottavuutta lisää suorien lainausten käyttö opinnäytetyön tulosten havainnollistamisessa.

Kunnioitimme asianosaisten tietosuoja ja yksityisyyttä. Noudatimme työssämme osallisuutta tukevia menetelmiä ja huomioimme ja kunnioitimme sitä, että osallistumattomuus on myös osallisuutta. Pyrimme karistamaan omat ennako-oletuksemme ja noudattamaan prosessin aikana objektiivisesti tarkkailevaa ja tutkivaa työskentelyotetta. Ihmisten kunnioittaminen ja tasa-arvoinen kohtelu olivat toimintaamme ohjaavia periaatteita.

Pohdimme suunnitteluvaiheessa, onko riskinä se, että ryhmään osallistuu vain perheitä, jotka tuntevat toisensa entuudestaan. Tämä osoittautui turhaksi, sillä jokaisen perheiden lapset olivat eri ryhmistä. Lähtötilanne ryhmätoiminnalle oli tämän suhteen kaikille perheille tasavertainen. Yksi perhe kertoi lähteneensä mukaan hetken mielijohteesta ja korona-ajan luomasta

eristyneisyydestä johtuen. Perheen äiti sanoitti, että yleensä he eivät osallistu tämänkaltaisiin ryhmiin, mutta nyt poikkeuksellisesti päättivät lähteä mukaan. Tämä kommentti muun muassa vahvisti meidän opinnäytetyöntekijöiden ajatusta siitä, että tällaisille ryhmille on aito tarve olemassa.

Eräs pohdinnan aiheemme oli alusta alkaen se, että tavoittaako tällainen ryhmä sellaisia perheitä, jotka hyötyisivät toiminnasta eniten. Kokemuksiemme mukaan varhaiskasvatuksen tapahtumissa, vanhempainilloissa ja ryhmissä osallistujat ovat usein aktiivisia osallistujia yleensäkin ja ryhmiin osallistuu vanhempia, jotka tuntevat jo entuudestaan toisensa. Kenties varhaiskasvatuksen perheohjauksella on keinoja havaita ja siten motivoida suoraan niitä perheitä, jotka erityisesti hyötyisivät esimerkiksi vanhemmuuden vertaisryhmätoiminnasta.

8 Kehittämistyön arviointi

Toiminnallisissa opinnäytetöissä saattaa tulla usein vastaan seikkoja, joiden vuoksi ei voikaan toteuttaa toimintaa suunnitelluilla tavoilla. Etenkin nyt koronapandemian aikaan tämä on erityisen huomionarvoinen tekijä. On siis tärkeä myös pohtia, millaiset tavoitteet jäivät lopulta saavuttamatta ja miksi. On myös hyvä pohtia prosessin myötä muuttuvia tavoitteita ja miksi niitä päädyttiin muuttamaan. On hyvä pyytää palautetta myös työelämäkumppanilta, jotta oma arviointi ei jää liian subjektiiviseksi. Palautetta voi pyytää esimerkiksi tapahtumien onnistumisesta sekä vaikutuksista ja tulevaisuuden käytettävyydestä. Palaute auttaa tavoitteiden saavutuksen arvioinnissa. Toteutustavan arvioinnissa tulee huomioida myös tapahtumien järjestämiseen liittyvien käytännön järjestelyjen onnistuminen, niiden kehittyminen sekä myös käytettyjen materiaalien arviointi. (Vilkka & Airaksinen 2003, 155, 157–159.)

Jokaisen ryhmätapaamisen jälkeen annettiin perheille mahdollisuus tuoda esille mielipiteitään tapaamisesta ja vaikuttaa seuraavaan vertaisryhmän kokoontumiseen someryhmän kautta. Vertaisryhmän kokoontumisia arvioitiin yhdessä yhteistyökumppanin kanssa ja toimintaa kehitettiin saadun palautteen pohjalta. Varhaiskasvatuspäällikkö Kokon kanssa arvioimme yhdessä toteutusta kaikkien tapahtumien jälkeen ja pohdimme sen mahdollista toteutettavuutta muissa Lopen kunnan varhaiskasvatuksen yksiköissä.

8.1 Yhteistyökumppanin palaute

Haimme asiakaspalautteen lisäksi kirjallista ja suullista palautetta yhteistyökumppaniltamme varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokolta (Liite 5). Kokko toi palautteessaan esille opiskelijoiden joustavuuden ja mukautuvuuden vallitsevissa olosuhteissa. Tapahtuman muotoa muutettiin useaan kertaan suunnitteluvaiheen aikana. Yhteistyö oli Kokon mukaan opinnäytetyöntekijöiden kanssa koko prosessin ajan vuorovaikutuksellista ja toteutui molemminpuolisesti ratkaisukeskeisesti. Yhteistyössä löydettiin lopulta toteutettavissa oleva lopullinen muoto.

Palautteessa Kokko (Liite 5) mainitsi opinnäytetyön osuvan hyvin nimenomaan perheohjauksen hankkeeseen ja sitä hyödyntäen ryhmämuotoisen toiminnan kehittämiseen hankkeen aikana. Kokon mukaan ”Opinnäytetyön sisältö kohdentuu vahvasti kyseisen hankkeen tavoitteisiin ennaltaehkäisevän perheohjauksen teemaan liittyen. Lisäksi opinnäytetyön toiminnallinen osuus tukee hankkeeseen sovittujen toimenpiteiden toteutumista. Opinnäytetyön myötä saatuja tuloksia ja kehittämiskohteita hyödynnetään perheohjaaja-hankkeessa sekä tulevaisuudessa vanhemmuutta tukevilla toiminnoilla (esim. vertaisryhmät).” (Kokko 2021). Kokon mukaan ryhmän positiivinen onnistuminen koettiin perheiden sitoutumisen ja erinomaisen palautteen osalta. Kokon palaute ja oma arviomme ovat samansuuntaiset.

Lisäksi palautetta antoi ryhmän toimintaan osallistunut varhaiskasvatuksen perheohjaaja Milla Veck. Veckin mukaan Perheet yhdessä pihalle -ryhmä oli tarpeeltaan ja toteutukseltaan hyvä. Hänen havaintojensa perusteella perheet viihtyivät ja lapset olivat iloisina mukana monipuolisessa toiminnassa. Veckin (2021) mukaan: ”Projekti koki monta muuttujaa matkassaan ja lisäksi osallistujaperheet olivat toisiinsa nähden melko erilaisia, silti saitte homman maaliin niin, että kaikilla oli hyvä mieli ja lisääkin olisi haluttu.” Meitä opiskelijoita rohkaisi erityisesti perheohjaaja Veckin (2021) kommentti: ”Aika usein keksin helposti jotain korjattavaa tai kehitettävää asioista, mutta mielestäni tämä kokonaisuus oli juuri sitä mitä kaivattiinkin.”

8.2 Oma arviointimme tavoitteiden saavuttamisesta

Arviomme Perheet yhdessä pihalle -ryhmän toimivuutta ja kehittämistarpeita luvussa 3 esitettyihin tavoitteisiin peilaten. Keskeisimmät tavoitteet tällä opinnäytetyöllä oli tukea päiväkotia Satakielen asiakasvanhempien osallisuutta ja vertaisuutta. Suullisesti meille ohjaajille osoitetut kommentit sekä keräämämme palaute puhuivat sen puolesta, että huoltajat kokivat saaneensa mahdollisuuden vaikuttaa ryhmätoiminnan sisältöön ja kokivat toiminnan mielekkääksi. Palautteiden perusteella myös vertaisperheiden kanssa toimiminen koettiin mielekkääksi. Näin ollen ryhmän tavoite osallisuuden ja vertaisuuden tukemisessa onnistui. Facebook -ryhmässä vertaisuus ei toteutunut, vaikka kannustimme aktiivisesti kommentoimaan erilaisia julkaisuja. Ryhmätapaamisilla perheiden keskinäinen kommunikointi, huomiointi ja yhdessä tekeminen sen sijaan näyttäytyi luontevana ja mukavana tunnelmana. Se, miten ryhmän vertaisuus ilmenee tai on ilmenemättä jatkossa, ei ole meidän arvioitavissa.

Lopen kunnan Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hanke tähtää ehkäisevään perhetyöhön (Varhaiskasvatuksen perheohjaajat 2020), joten yksi tavoitteistamme oli myös ehkäisevän näkökulman huomioiminen ryhmätoiminnassa. Mielestämme onnistuimme tässä esimerkiksi siten, että tarjosimme puitteet lapsiperheiden sosiaaliselle kanssakäymiselle koronarajoitusten määrittämissä arjessa. Saamamme palautteen perusteella eräs huoltaja koki myös tärkeäksi sen, että ensimmäistä kertaa vuoden kestäneiden koronarajoitusten aikana hän näki, kuinka oma lapsi toimii muiden lasten kanssa.

Tavoitteenamme oli myös varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisen yhteistyön vahvistaminen. Ennakoilmoittautumisen takia kykenimme suunnittelemaan toiminnan siten, että huomioimme osallistujamäärän ja lasten ikätasoisien kehityksen. Perheohjaajat tunsivat perheet entuudestaan, joten myös esimerkiksi kulttuuristen taustojen huomioiminen oli mahdollista. Alkuperäinen suunnitelma oli ottaa ryhmätoimintaan mukaan Satakielen varhaiskasvattajia, mutta koronarajoitteet estivät sen. Perheohjaajat ovat kuitenkin Satakielen varhaiskasvatuksen arjessa aktiivisesti läsnä, joten koimme, että ryhmä onnistui yhteistyön tukemisessa näinkin. Huoltajat tulivat kuulluksi ja pääsivät vaikuttamaan toiminnan sisältöön sekä esittämään kehittämisehdotuksia. Ohjaajat myös näkivät kuinka, perheenjäsenet yhdessä toimivat, mikä saattaa olla merkityksellistä perheohjaajan työn kannalta esimerkiksi perheen vahvuuksien havainnoimisessa. Perheohjaus esimerkiksi tämän opinnäytetyön kaltaisena toimintana näyttäyty mieles-tämme inklusion mahdollistajana. Perheohjauksen avulla varhaiskasvatus tulee näkyvämmäksi ja konkreettisemmaksi huoltajille. Lisäksi varhaiskasvattajat voivat vahvistaa suhdettaan huoltajiin tällaisen toiminnan kautta.

Käytimme toiminnassamme spiraalista kehittämismallia, jossa palautteiden perusteella pyrimme muokkaamaan seuraavan kerran toimintaa. Saimme menetelmän avulla tietoa ja kehittimme toimintaa palautteen mukaan. Tällä tavoin huoltajat saivat konkreettisesti vaikuttaa toiminnan sisältöön ja 80 prosenttia loppukyselyyn vastanneista kokivatkin, että heille oli osoitettu mahdollisuus vaikuttaa. Jäimme kuitenkin pohtimaan, olisiko asiakasperheille ollut hyvä esitellä kehittämismallia ja kokonaisuutta selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin.

Kehittämistyön arvioinnissa käytimme kyselyitä, joiden kautta saimme paljon tarvitsemaamme tietoa. Jälkikäteen tarkasteltuna havaitsimme kuitenkin, että kyselylomakkeissamme olisi ollut kehittämisen varaa. Testikyselyissä kiinnitimme huomiota etenkin vastaamisen helppouteen ja nopeuteen, missä lopulta onnistuimmekin. Kysymysten suunnittelu jäi kuitenkin kesken-eräiseksi, emmekä esimerkiksi kysyneet vertaisuuden kokemuksista tarkemmin. Suullisesti saamamme runsas palaute vastasi kuitenkin näihin kysymyksiin osittain ja olemme huomioineet sen osana opinnäytetyön arviointia. Lisäksi subjektiiviset omat havaintomme kertoivat, että yhteisöllistä vanhemmuuden tukea oli havaittavissa. Huoltajat puhuivat keskenään ja jakoivat kokemuksia esimerkiksi pitkistä hoitopäivistä, lasten vaatetuksesta ja syömiseen liittyvistä asioista.

Kuten Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 195) esittävät, kyselyihin liittyy etujen lisäksi haittoja. Tietoa on helppo kerätä ja vertailla standardoiduilla kyselyillä, mutta on vaikeaa arvioida etukäteen kysymysten ja vastausvaihtoehtojen onnistuneisuutta. Ihmiset ovat myös yleisesti turtuneet erilaisiin kyselyihin, jolloin vastauskato voi olla joskus mittavaakin. Esimerkiksi toiminnan kehittämiskyselyt saivat vain vähän vastauksia tässä opinnäytetyössä. Koemme, että kaikesta huolimatta saimme kyselyiden avulla kuitenkin riittävästi tietoa yhteistyökumppanimme tarpeisiin.

Kaiken kaikkiaan arvioimme opinnäytetyön toteutuksen erittäin onnistuneeksi kokonaisuudeksi. Palautteen ja omien havaintojemme perusteella voimme sanoa Perheet yhdessä pihalle -ryhmän vastanneen perheiden tarpeeseen kohdata muita perheitä ja täyttäneen tehtävän perheohjauksen hankkeen näkökulmasta. Jokaisesta ilmoittautuneesta perheestä jokainen perheenjäsen osallistui ainakin kerran ryhmien toimintaan ja suurin osa perheistä osallistui jokaiseen ryhmätapaamiseen. Lisäksi me ohjaajat havaitsimme, että jokaisella ryhmän tapaamiskerralla vallitsi myönteinen ja iloinen tunnelma. Pidämme myös näitä merkityksellisinä viesteinä ryhmätoiminnan onnistumisesta. Tavoittemme täyttyivät suurelta osin ja voimme tyytyväisinä todeta, että ryhmän kaltaista toimintaa olisi hyödyllistä järjestää myös muissa varhaiskasvatyksyksissä.

9 Pohdinta ja johtopäätökset

Suoritamme sosionomiopintojemme yhteydessä pätevyiden toimia varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä. Työ varhaiskasvatuksessa vaatii laaja-alaista osaamista sekä lasten kanssa toimiessa että perheiden tukemisessa. Olemme opinnoissamme suorittaneet varhaiskasvatuksen opintokokonaisuuden lisäksi sekä perhetyön että lastensuojelun -opintojaksot, jotka ovat lisänneet ymmärrystämme ja osaamistamme kohdata lapsi varhaiskasvatuksessa koko hänen perhe-tilanteensa huomioiden. Pääsimme tässä opinnäytetyössä harjoittamaan ryhmänohjaustaitoja, tuimme vanhemmuutta sekä lasten ja huoltajien osallisuutta ja vertaisuutta. Suunnittelimme, toteutimme, arvioimme sekä kehitimme toimintaa varhaiskasvatussuunnitelman pedagogisen viitekehyksen (Opetushallitus 2018, 36) mukaisesti. Huomioimme ryhmään osallistuneiden lasten ikätasoisien kehityksen sekä perheiden ja yksilöiden tarpeet ja kulttuuriset taustat. Vaalimme leikin merkitystä vahvasti ryhmän toimintakulttuurissa. Muun muassa nämä asiat osoittavat, että ammatilliseen osaamiseemme sisältyy varhaiskasvatuksen opettajan olennaisia taitoja.

Kehittämistoiminnassa valitsemamme spiraalimallin käyttäminen toi mukanaan suunnitelmien keskeneräisyyden sietämistä. Perheiden osallisuuden tukeminen vaati itseltämme suunnitelmien loppuun hiomista vasta juuri ennen tapaamista. Se vaati myös havainnointia ja nopeaa tilanteisiin reagointia koko tapaamisen ajan. Tämän toteutumiseksi ryhmien ohjaajien yhteistyön tulisi olla mutkatonta ja jokaiselle kerralle tulisi sopia selkeästi yksi ohjaaja, joka kantaa vastuun ryhmän ohjaamisesta. Toiset pystyvät vastaamaan käytännön asioista. Tämä tuli esille toisen ohjaajan puuttuessa ja aiheutti hieman sekavia hetkiä ryhmätoiminnassa. Selkeät suunnitelmat siitä, mitä ja miksi teemme sekä valmiina olevat varasuunnitelmat mahdollistivat jokaisen tapaamiskerran suorittamisen tarkoituksenmukaisesti. Taustalla olevat teoriat ja tavoitteet loivat hyvän pohjan ja perustan ryhmätoiminnalle.

Kehittämistyössä tulee alusta alkaen valmistautua muutoksiin ja toimia niiden mukaisesti. On myös hyvä varata aikaa toteuttamiseen suunnitelmien muutosten myötä. Oma opinnäytetyömme on tästä hyvä esimerkki. Vuosi sitten tekemät visiomme opinnäytetyöstä ovat muuttuneet täysin. Suurena tekijänä muutosten takana on vallitsevat poikkeusolosuhteet, joiden aikana olemme tätä projektia toteuttaneet. Lopputuloksena toteuttamamme vertaisryhmän tapaamiset aitoina kasvokkaisina kohtaamisina ovat olleet sekä meille että yhteistyökumppanillemme merkityksellisiä, sillä olimme jossain vaiheessa jo tehneet alustavia suunnitelmia tapaamisten toteuttamiseksi verkossa. Onneksi etätoteutukseen ei tässä tarvinnut turvautua ja saimme toteuttaa vertaisryhmän ohjaamisen alkuperäisen suunnitelman mukaan.

Osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksia ja niiden toteutumista olemme pohtineet monesti opinnäytetyön aikana. Olemme asiakaskyselyiden ja omien havaintojemme perusteella oppineet hyväksymään erilaiset osallisuuden tasot. Perheet kokivat, että heillä oli mahdollisuus vaikuttaa, mutta osa perheistä jätti tilaisuuden käyttämättä. Mahdollisuuksista huolimatta asiakkaan valinta jättää vastaamatta ja vaikuttamatta on myös osallisuutta. Perheiden osallistuminen jokaiselle kerralle oli selkeä palaute vertaisryhmän onnistumisesta sekä sen merkityksellisyydestä heille itselleen. Yhteistyökumppanimme varhaiskasvuspäällikkö Kokon (2020) esittämiin huomioihin perheiden yksinäisyydestä Lopen kunnassa saatiin kenties vertaisryhmän kokoontumisilla konkreettista apua. Perheille mahdollistettiin toisten perheiden tapaaminen rajoitusten sallimissa olosuhteissa, mikä on näinä aikoina ollut lähes mahdotonta ilman verkostoa omalla paikkakunnalla. Ryhmätoiminnan tarpeen puolesta puhuivat myös huoltajien toiveet useammasta tapaamiskerrasta, jolloin myös vertaisuuden kokemusten syveneminen olisi mahdollistunut. Kolme tapaamiskertaa koettiin vähäiseksi.

Hankkeen näkökulmasta opinnäytetyönä toteutetun vertaisryhmän pilottimalli koettiin hyödylliseksi ja siitä saatuja kokemuksia tullaan hyödyntämään hankkeen puitteissa toteutettavissa tulevaisuudessa ryhmissä. Toukokuussa alkavien Puistodeitti -tapahtumien suunnittelussa käytetään apuna Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmästä saatuja kokemuksia asiakkaiden halusta osallistua tapahtumaan sekä perheitä innostavasta ohjelmasta. Tulevia vertaisryhmiä suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon ryhmään osallistuvien ikä, jonka perusteella voidaan toteuttaa ikätasoisesti sopivaa ohjelmaa niin, että kaikilla on mahdollisuus osallistua. Vertaisryhmien ohjelmaa on mietittävä erityisen tarkasti myös rajoitukset huomioiden niin, että asiakkailla on mahdollisuus toimia omien toiveiden mukaan eikä ketään veloiteta olemaan liian läheisessä kontaktissa toisten kanssa. Pidimme myös erityisen tärkeänä vanhempaintoimikunnalta, varhaiskasvatuksen henkilöstöltä sekä perheohjaajalta saatuja ennakkotietoja perheiden toiveista ja tarpeista. Nämä tiedot olivat lähtökohtana toiminnan suunnittelussa.

Yhteistyö sekä Laurea-ammattikorkeakoulun että yhteistyökumppanin kanssa on ollut mutkaton, selkeää ja kehittämistyötämme tukevaa. Olemme saaneet laaja-alaisesti tukea ja ohjausta sitä tarvitessamme, oli sitten kyse rajoitusten tulkitsemisesta, ryhmätapaamisten

sisällöstä tai kirjallisen työn haasteista. Siitä vilpitön kiitos kaikille osallisille. Lisäksi oppimiskokemuksena tämä kehittämistyö on monipuolisesti lisännyt ammatillista osaamistamme.

Ymmärrämme, että varhaiskasvatuksen nykyisillä omilla resursseilla ei ole mahdollista järjestää perheiden vertaisuutta ja osallisuutta tukevaa toimintaa tämän kehittämistyön kaltaisena toimintana. Tueksi tarvitaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen perheohjausta. Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hankkeeseen mukaan pääseminen oli meille juuri sopiva väylä varhaiskasvatuksen ja perhetyön yhdistämisessä. Osana hanketta pääsimme toteuttamaan vertaisryhmän, joka palveli sekä yhteistyökumppania että perheitä. Se syvensi myös omaa osaamistamme perheiden kohtaamisessa. Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria taustalla laajensi ajatuksiamme siitä, että lapsi tulisi kohdata myös varhaiskasvatuksessa vahvemmin osana perhettä. Kehittämistyö vahvisti myös käsitystämme yksilön hyvinvointiin vaikuttavasta mikrosysteemin tärkeydestä ja merkityksestä, joka on korostunut poikkeusolosuhteiden aikana. Monen lapsen kehityksen mesosysteemi, eli vuorovaikutus omien perheenjäsenten ja sukulaisten välillä on ollut lähes olematon rajoitusten vuoksi, jolloin entistä tärkeämpään asemaan ovat asettuneet varhaiskasvatuksen ja oman lähiympäristön tuki.

Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmä oli juuri sitä mitä otsikko antoi ymmärtää; perheohjauksen järjestämää suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa, jossa lapsiperheet saivat viettää aikaa yhdessä muiden vertaistensa kanssa. Tämä kehittämistyö vahvisti käsitystämme siitä, että perheohjaukselle olisi tarvetta pysyvänä osana monipuolisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Lähteet

Painetut

Bronfenbrenner, U. 1979. The Ecology of Human Development. The United States of America: Harvard University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Porvoo: Tammi.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. 2., uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy.

Kauppila, R. A. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. 2. painos. Juva: PS-kustannus.

Kronqvist, E-L. 2016. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen tausta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 13-30.

Rantala, A. & Uotinen, S. 2018. Varhaiskasvattajan ja perheen yhteistyön merkitys. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus. 121-140.

Siivonen, N. & Väliaho, P. 2021. Mahdollisuuksien kohtaamispaikka - yhteisöllistä työtä perhe keskiössä. Teoksessa Lund, v. & Väliaho, P. (Toim.) Uudet tuulet - varhaiskasvatus matkalle tulevaisuuteen. Laurea-ammattikorkeakoulu 2021. 59-66.

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (Toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 41-54.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väliaho, P. & Vanttinen, P. 2015. Tilli Toukka -ohjaajan opas. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistys ry NERO-hanke. Wellprint Oy.

Sähköiset

Arene 2017. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Viitattu 10.3.2021. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

Härkönen, U. 2008. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus - Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Viitattu 3.3.2021. <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/harkonen.htm>

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021. Vanhemmuus ja kasvatus. Viitattu 14.4.2021.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/>

Lapsenoikeudet 2020. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Sopimus kokonaisuudessaan. Viitattu 9.11.2020. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ih-misoikeudet/>

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lopen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019. Viitattu 19.4.2021. <https://loppi.fi/wp-content/uploads/sites/9/2019/06/VASU-01082019-alkaen.pdf>

Loppi 2020. Varhaiskasvatuksen perheohjaus. Viitattu 15.11.2021. <https://loppi.fi/palvelut/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-perheohjaus/>

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 3.3.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Opetushallitus 2020. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 8.11.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Sihvonen, E. 2020. From family policy to parenting support. Parenting-related anxiety in Finnish family support projects. Viitattu 11.11.2020. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/311925/FROMFAMI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sosiaalihuoltolaki. 1301/2014. Annettu Helsingissä 1.4.2015. <https://finlex.fi/fi/laki/smur/2014/20141301>

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry 2021. Mappa materiaalipankki. Viitattu 15.4.2021. <https://mappa.fi/fi/etusivu>

Talvitie, M. 2020. Tuen ja asiakaslähtöisyyden toteutuminen ennaltaehkäisevässä perheyössä. Viitattu 9.4.2021. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149843/Talvitie_Marianna_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2020a. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Osallisuus. Viitattu 8.2.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

THL 2020b. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 8.2.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>

THL 2020 c. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapsiperheiden huolet. Viitattu 11.11.2020.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsiperhekysely/tulok-sia/lapsiperheiden-huolet>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Viitattu 22.2.2021.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimukselli-nen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 11.2.2021.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. [https://www.fin-](https://www.fin-lex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540)

[lex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540](https://www.fin-lex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540)

Julkaisemattomat

Facebook -ryhmä 2021. Suljettu Facebook -ryhmä. Luotu Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän viestintää varten.

Grönberg, S. Päiväkoti Satakielen johtaja. Haastattelut suoritettu 1.10.2020-31.3.2021.

Kokko, M. 2020. Lopen kunnan varhaiskasvatuspäällikön haastattelut. Haastattelut suoritettu 8.10.2020 sekä 10.2.2021.

Päiväkoti Satakielen henkilöstö 2020. Haastattelut suoritettu syys- ja lokakuussa 2020.

Vanhempaintoimikunta 2021. Sähköpostiviestit 27.1.-10.3.2021.

Varhaiskasvatuksen perheohjaajat 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen. Lopen kunnan sivistystoimi. Hankesuunnitelma.

Veck, M. 2020. Lopen kunnan varhaiskasvatuksen perheohjaaja. Haastattelut suoritettu syys- ja lokakuussa 2020.

Veck, M. 2021. Lopen kunnan varhaiskasvatuksen perheohjaaja. Sähköpostitse saatu palaute 13.4.2021.

Kuviot

<i>Kuvio 1: Kehittämistoiminnan prosessin kuvaus</i>	12
<i>Kuvio 2: Kuvaus opinnäytetyön roolista Bronfenbrennerin teoriaan peilaten.....</i>	15
<i>Kuvio 3: Perheet yhdessä pihalle -ryhmän toteutuksen eteneminen</i>	22

Kuvat

<i>Kuva 1: Tunnelmia ensimmäiseltä vertaisryhmän kokoontumiskerralta</i>	27
<i>Kuva 2: Tunnelmia toiselta vertaisryhmän kokoontumiskerralta</i>	29
<i>Kuva 3: Tunnelmia viimeiseltä vertaisryhmän kokoontumiskerralta</i>	31
<i>Kuva 4: Kuvakaappaus suljetun Facebook -ryhmän tiedoista, säännöistä ja saatetekstistä ..</i>	36

Liitteet

Liite 1: Tutkimuslupahakemus	49
Liite 2: Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän mainos	51
Liite 3: Kehittämiskyselylomake	52
Liite 4: Loppukysely	53
Liite 5: Yhteistyökumppanin kirjallinen palaute	55

Liite 1: Tutkimuslupahakemus

19.4.2021

Tutkimuslupahakemuksen tulee sisältää ainakin seuraavat seikat.
Tarvittaessa voit antaa lisätietoja liitteessä

Nimi: Marianna Kokko	
Tehtävä/virka-asema/oppiarvo: Varhaiskasvatuspäällikkö	
Osoite: Yhdystie 5 Loppi	
Puhelinnumero: 0403306015	
Sähköposti: maranna.kokko@loppi.fi	
Päiväys: 20.11.2020	
Työn [tutkimuksen, opinnäytetyön, jatkotutkinnon] tekijä/t:	Annemari Parta & Anu Suni
Koulutusohjelma/ korkeakoulu/ yliopisto:	Sosionomi
Toimipiste:	Laurea Hyvinkää
[tutkimuksen, opinnäytetyön, jatkotutkinnon] Ohjaaja/ohjaajat:	Hannele Pulkamo
Työn/tutkimuksen nimi:	Perheiden osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksen mahdollistaminen osana Varhaiskasvatuksen perheohjaus -hanketta Lopen kunnassa
Tavoitteet/ tutkimusongelma:	Mahdollistaa perheiden osallisuuden ja vertaisuuden kokemusta varhaiskasvatuksen perheohjauksen avulla.
Tarvittavien tietojen / aineistojen määrittely:	Varhaiskasvatuspäällikön, varhaiskasvatuksen opettajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajien, perheohjaajien sekä

19.4.2021

<p>Tarkka rajaaminen mitkä tiedot tarvitaan, missä tiedostomuodossa ne tarvitaan ja miten tiedot toimitetaan tutkimusluvan hakijoille:</p>	<p>vanhempainneuvoston haastattelut. Mahdollisesti huoltajien haastatteluja.</p> <p>Tutkimus suoritetaan toiminnallisina ryhmien omina iltatapahtumina Päiväkotikiellessä talvella 2021 koronan sallissa kokoontumiset päiväkodin luontopaikoilla.</p>
<p>Aikataulu (noin kahden kuukauden tarkkuudella):</p>	<p>Tammihelmimaaliskuu 2021</p>
<p>Liitteet (edellytetään: tutkimussuunnitelma, kyselylomake, teemahaastattelurunko jne.):</p> <p>Päätöksentekijä täyttää Laureassa</p>	<p>Opinnäytetyön suunnitelma</p> <p>Tutkimuslupa myönnetään Tutkimuslupaa ei myönnetä</p> <p>Perusteet</p>
<p>Päätöksentekijän nimi ja päivämäärä</p>	

Tutkimusluvan myöntämisen ja tietojen/aineiston luovuttamisen ehtona on se, että tutkimuksen/selvityksen tekijä sitoutuu huolehtimaan tietojen käsittelystä ottaen huomioon henkilötietojen käsittelyä ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön. Tutkimuksen/selvityksen tekijä on velvollinen käyttämään tietoja/aineistoa luottamuksellisesti ja ainoastaan tämän tutkimuksen/selvityksen tekemiseksi sekä turvaamaan tarkastelemissaan henkilöiden intimitettiin ja anonymiteetin. Tutkimuksen/selvityksen toteuttamisen jälkeen aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla.

Jos tutkimuksessa syntyy henkilötietolain mukainen henkilörekisteri, tulee liitteenä olla myös tieteellisen tutkimuksen rekisteriseloste (HeTiL (523/99) 105 ja 145) tai rekisteriseloste (HeTiL (523/99) 105). Tarvittaessa hakemuksen liitteenä tulee olla myös tutkimuseettinen ennakkoarviointilausunto.

Tutkimusluvan hakija toimittaa myönteisen päätöksen henkilölle, joka vastaa aineiston luovuttamisesta Laurea-ammattikorkeakoulun sovelluksesta. Tässä yhteydessä tutkimusluvan saanut sopii myös esim. kyselyjen lähettämisen käytännön toteuttamisesta.

Liite 2: Perheet yhdessä pihalle -vertaisryhmän mainos

24.3., 31.3. ja 7.4. klo 17-18

PERHEET YHDESSÄ PIHALLE! – KORONA-AJAN KOHTAAMISPAIKKA LAPSIPERHEILLE

**Varhaiskasvatuksen perheohjauksen järjestämä
tapahtuma koko perheelle**

Kutsumme päiväkoti Satakielen asiakasperheitä keväisinä keskiviikkoiltoina viettämään yhteistä aikaa ulkoillen koko perheen voimin. Tapahtumaillat sisältävät mukavaa yhteistoimintaa ja leikkejä. Tarjolla myös pientä syötävää ja juotavaa. Ilmoittatthan etukäteen perheenne osallistujat sähköpostilla viimeistään 8.3.! Varhaiskasvatuksen perheohjaus järjestää tapahtuman yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden kanssa. Toimimme vastuullisesti ajankohtaiset koronarajoitukset ja suositukset huomioiden. Tapahtumiin saattaa siis tulla muutoksia, joista tiedotamme ilmoittautuneille sähköpostitse.

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

**Tapahtumapaikkana
toimivat päiväkoti
Satakielen piha ja
tarvittaessa ryhmien
luontopaikat**

**Ryhmässä on tilaa
kuudelle perheelle**

**Ennakkoilmoittautu-
minen sähköpostitse
8.3. mennessä
osoitteeseen
anu.suni@loppi.fi**

**Mukavaa yhdessä
tekemistä ja ulkoilua
koko perheelle
kolmella
tapaamiskerralla**

PÄIVÄKOTI SATAKIELI

Uotilantie 7
12700 Loppi

Varhaiskasvatuksen
perheohjaaja Anu Suni
anu.suni@loppi.fi

24.3., 31.3. ja 7.4.

klo 17-18

Liite 3: Kehittämiskyselylomake

Palautekysely koko perheelle!

Tämän palautteen huomioimme seuraavan tapaamiskerran suunnittelussa

Kuinka eilinen ryhmätapaaminen mielestänne ^{*} sujui?

- Huonosti
- Hieman parannettavaa
- En osaa sanoa
- Hyvin
- Erittäin mukavasti

Mikä oli mielestänne mukavinta?

Pitkä vastausteksti

Mitä olisi voinut tehdä toisin?

Pitkä vastausteksti

Mitä toiveita teillä on seuraavalle kerralle?

Pitkä vastausteksti

https://docs.google.com/forms/d/1fxKZEnSN89n8V8id-rsMOL3WDb0cVbairo1Jx_p9VNc/edit

Liite 4: Loppukysely

Loppukysely

Käytämme tämän kyselyn tuloksia opinnäytetyömme arviointiin. Vastauksenne ovat tärkeitä.

Mitä pidit Perheet yhdessä pihalle -ryhmän toiminnasta kokonaisuutena?

- En pitänyt lainkaan
- Pidin jonkin verran
- En osaa sanoa
- Pidin suurimmasta osasta
- Oli todella mukavaa toimintaa

Miten kehittäisit toimintaa?

- Useampi tapaamiskerta?
- Tapaamiskerta voisi olla pidempi
- Tapaamiskerta voisi olla lyhyempi
- Kellonaika voisi olla aikaisempi
- Kellonaika voisi olla myöhäisempi
- Haluaisin vaikuttaa enemmän ohjelmaan

Kehittämisehdotuksia:

Pitkä vastausteksti

Koitko, että sinulla oli mahdollisuus vaikuttaa toimintaan?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kuinka todennäköisesti suosittelisit tämänkaltaista toimintaa muille lapsiperheille?

- En lainkaan
- Ehkä
- Erittäin todennäköisesti

Osio 2/2

Palautetta ohjaajille

Olemme kiitollisia kaikenlaisesta palautteesta!

Tähän voitte kirjoittaa vapaamuotoisesti palautetta toiminnasta

Pitkä vastausteksti

https://docs.google.com/forms/d/1NG-8D_iUsL7Y7-TIQ9FczF1lZV7ONUS_8WQUzA-MFz8/edit

Liite 5: Yhteistyökumppanin kirjallinen palaute

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Työelämän palaute

8.12.2015/ba

Hyvä työelämän edustaja

Kiitos, että tarjositte Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijalle/opiskelijoille mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö yrityksenne/organisaatioonne. Työelämän kehittäminen on tärkeä osa opinnäytetöidemme arvioinnissa. Pyydämmekin näkemystänne.

Yrityksen/organisaation nimi	Lopen kunta
Työelämän edustajan/Arvioijan nimi ja tehtävänimike	Marianna Kokko, varhaiskasvatuspäällikkö
Opinnäytetyön ohjaaja yrityksessä/organisaatiossa	Marianna Kokko
Opinnäytetyön tekijä/t	Annemari Parta ja Anu Suni
Miten yrityksenne/organisaatioonne hyödyntää tehtyä opinnäytetyötä? Opinnäytetyö on osa Lopen kunnan varhaiskasvatuksen hallinnoimaa Varhaiskasvatuksen perheohjaajat – hanketta (2020 – 2021). Opinnäytetyön sisältö kohdentuu vahvasti kyseisen hankkeen tavoitteisiin ennaltaehkäisevän perheohjauksen teemaan liittyen. Lisäksi opinnäytetyön toiminnallinen osuus tukee hankkeeseen sovitujen toimenpiteiden toteutumista. Opinnäytetyön myötä saatuja tuloksia ja kehittämiskohteita hyödynnetään perheohjaaja-hankkeessa sekä tulevaisuudessa vanhemmuutta tukevilla toiminnoilla (esim. vertaisryhmät).	
Mitä uutta ja/tai odottamatonta tuli esille opinnäytetyöprosessin aikana tai tuloksissa? Opinnäytetyöprosessiin vaikutti merkittävästi vallitseva koronatilanne, jonka vaikutuksesta opinnäytetyön toiminnallista osuutta jouduttiin useita kertoja joustavalla otteella päivittämään. Tulosten osalta positiivinen onnistuminen koettiin perheiden sitoutumisen ja erinomaisen palautteen osalta Perheet yhdessä pihalla – kohtaamispaikan toteutukseen liittyen.	
Miten kuvailisitte yhteistyötä opinnäytetyöntekijän/-tekijöiden kanssa? Yhteistyö opinnäytetyöntekijöiden kanssa oli koko prosessin ajan vuorovaikutuksellista sekä toteutui molemmin puolisesti ratkaisukeskeisesti toimien.	

Haluaisitteko jatkossakin tarjota opiskelijoillemme opinnäytetyön aiheita tai harjoittelupaikkoja?
Miten haluaisitte kehittää yrityksenne/organisaatioonne ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyötä?
Lopen kunnan varhaiskasvatus tarjoaa jatkossa opinnäytetyön aiheita ja harjoittelupaikkoja opiskelijoille. Olemme kiinnostuneita jatkossa olemaan mukana sosionomi – koulutuksen kehittämistyöstä erityisesti varhaiskasvatuksen sosionomien osalta.

Paikka ja päivämäärä	Loppi 13.4.2021
Työelämän edustajan/arvioijan allekirjoitus	
Nimenselvitys	Marianna Kokko
Voitte palauttaa lomakkeen myös ilman allekirjoitusta sähköpostilla joko suoraan koulun ohjaajalle tai opinnäytetyöntekijälle, joka välittää viestin ohjaajalleen siten, että viestiketjusta näkyy allekirjoittajan sähköpostiosoite.	